

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΝΟΤΗΤΩΝ Δ΄ ΤΑΞΗΣ – ΕΝΟΤΗΤΑ 2**ΤΙΤΛΟΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ****«Η Κύπρος στη Μεσόγειο Θάλασσα»****ΤΟΠΟΣ**

Η Κύπρος / Περιοχή ανατολικής Μεσογείου

ΠΡΟ-ΟΡΓΑΝΩΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

1. Σενάριο και Γεωγραφικό Ερώτημα προς διερεύνηση:
Ερώτημα: «Ο Αντρέας, το αγόρι που είχε έρθει στην Κύπρο για διακοπές (βλ. Δ΄ τάξη, Ενότητα 1) επιστρέφει στο Λονδίνο μετά τις διακοπές του. Στο σχολείο του αναλαμβάνει να παρουσιάσει στοιχεία για την Κύπρο, για να ενημερώσει τα υπόλοιπα παιδιά του τμήματός του, *πού βρίσκεται η Κύπρος*».
2. Η περιγραφή της θέσης της Κύπρου σε διάφορες χωρικές κλίμακες (στην υδρόγειο, στην Ευρώπη, στη Μεσόγειο Θάλασσα).
3. Τα Χωρικά Ύδατα (ή η Χωρική Θάλασσα) και η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) της Κύπρου, και η κυριαρχία της Κυπριακής Δημοκρατίας στις θαλάσσιες αυτές ζώνες.
4. Σενάριο και ερώτημα για έκφραση αξιολογικής κρίσης: «Η Κύπρος, εδώ και μερικά χρόνια, κάνει διερευνητικές γεωτρήσεις στην περιοχή της ΑΟΖ της, για να εντοπίσει πού και πόσο φυσικό αέριο (υδρογονάνθρακες) υπάρχει εκεί. Γιατί είναι σημαντικές οι έρευνες αυτές, για την Κύπρο;».

ΠΡΟ-ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Τα παιδιά:

- να εντοπίζουν και περιγράφουν πού βρίσκονται αντικείμενα ή τόποι με βάση τις κατευθύνσεις του ορίζοντα (κύριες και δευτερεύουσες)
- να εντοπίζουν και να περιγράφουν τη σχετική γεωγραφική θέση τόπων στον χάρτη, με βάση τις κατευθύνσεις του ορίζοντα (κύριες και δευτερεύουσες)
- να εντοπίζουν και να ονομάζουν τους Πόλους και τον Ισημερινό και να περιγράφουν τη θέση τους στη Γη
- να εξηγούν τον τρόπο με τον οποίο η τεχνολογία της εποχής του χαλκού (τροχός, κατασκευή πλοίων, κ.ά.), επέτρεψε την αξιοποίηση του χαλκού (υλικό διαθέσιμο στη φύση), ο οποίος σε προηγούμενη εποχή ήταν αναξιοποίητος, ανάγοντάς τον σε πλουτοπαραγωγικό πόρο για την Κύπρο, στην αρχαιότητα.

ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΠΟΥ ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ

1. Έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή (παρέχονται): παρουσίαση PowerPoint, τετράδιο, Φύλλα Εργασίας, οδηγίες για τη λειτουργία του εργαλείου «χάρακας» στο Google Earth
2. Εκτύπωση από την ιστοσελίδα: σταυρός προσανατολισμού (σε διαφάνεια), καρτέλες, πλέγμα με τετραγωνίδια (σε διαφάνεια A4), κλίμακα χάρτη (σε χαρτόνι ή διαφάνεια A4)
3. Εξεύρεση από τον/την εκπαιδευτικό: Υδρόγειοι σφαίρες, λαστιχάκια, σφαιρικά αντικείμενα (π.χ. πορτοκάλια ή σφαίρες από πολυστερίνη/σφουγγάρι), Google Earth, βιντεοπροβολέας, πολιτικός χάρτης της Ευρώπης (τοίχου), χάρτης χωρών της Μεσογείου Θάλασσας (τοίχου), Παγκόσμιος Σχολικός Άτλαντας, ατομικά πινάκια μαθητών

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Η ενότητα αναμένεται να υλοποιηθεί σε περίπου δεκατρία 40λεπτα μαθήματα.

ΥΠΟΛΟΓΙΖΟΜΕΝΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΓΙΑ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Ο χρόνος, που απαιτείται για προετοιμασία της ενότητας εκ μέρους της/του εκπαιδευτικού, υπολογίζεται σε περίπου δύο – τρεις ώρες για ολόκληρη την ενότητα, ανάλογα με τις συνθήκες της σχολικής μονάδας και τις δεξιότητες που έχει η/ο εκπαιδευτικός στη χρήση του Google Earth. Ο χρόνος αυτός αφορά α) στην καταβίβαση και τη μελέτη του ψηφιακού υλικού από την ιστοσελίδα, β) στην εκτύπωση και το κόψιμο των καρτελών για την υδρόγειο σφαίρα, γ) στην εκτύπωση του πλέγματος με τετραγωνίδια, σε διαφάνεια A4, δ) στην εκτύπωση και το κόψιμο του σταυρού προσανατολισμού σε διαφάνεια, ε) στην εκτύπωση και το κόψιμο της κλίμακας του χάρτη σε διαφάνεια ή χαρτόνι, στ) στη μελέτη των οδηγιών για τη χρήση του εργαλείου «χάρακας» στο Google Earth, η) στη συγκέντρωση των υπόλοιπων υλικών.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ (ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ) ΘΕΩΡΙΕΣ

- Η σχετική γεωγραφική θέση ενός τόπου ορίζεται σε σχέση με άλλους τόπους με τη βοήθεια των κατευθύνσεων του ορίζοντα (κύριων και δευτερευουσών).
- Νησί είναι ένα μεγάλο κομμάτι ξηράς που περιβάλλεται από θάλασσα.
- Η Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας (1982), η οποία επικυρώθηκε από 162 κράτη και οργανισμούς, ορίζει τις θαλάσσιες ζώνες και τα δικαιώματα και υποχρεώσεις των κρατών σε σχέση με αυτές. Αρκετές από τις αρχές τις οποίες προβλέπει η Σύμβαση αποτελούν εθιμικό δίκαιο και ως τέτοιο δεσμεύει και χώρες μη μέλη στη Σύμβαση. Σε κάθε θαλάσσια ζώνη το παράκτιο κράτος, είτε είναι κυρίαρχο, είτε έχει κυριαρχικά δικαιώματα είτε άλλα δικαιώματα και δικαιοδοσίες.
- Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο και τη νομοθεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας, οι θαλάσσιες ζώνες της Κυπριακής Δημοκρατίας αποτελούνται από τη Χωρική Θάλασσα, τη Συνορεύουσα Ζώνη, την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και την Υφαλοκρηπίδα. Οι θαλάσσιες ζώνες της Κύπρου μετρώνται από τις γραμμές βάσης (ακτές), τις γεωγραφικές συντεταγμένες των οποίων η Κυπριακή Δημοκρατία κατέθεσε στα Ηνωμένα Έθνη το 1993. Το θεσμικό πλαίσιο το οποίο διέπει τις θαλάσσιες

ζώνες βασίζεται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982, η οποία κυρώθηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία με τον περί της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (Κυρωτικό) Νόμο του 1988, Ν. 203/1988.

- Τα Χωρικά Ύδατα (ή η Χωρική Θάλασσα ή η Αιγιαλίτιδα Ζώνη) σημαίνει τη θαλάσσια ζώνη, πέραν και παρακείμενη της γραμμής βάσης (ακτή) του παράκτιου κράτους, το εξωτερικό της οποίας δεν επεκτείνεται πέραν των 12 ναυτικών μιλίων. Στα Χωρικά Ύδατα, κάθε κράτος ασκεί πλήρη κυριαρχία.
- Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) σημαίνει τη θαλάσσια ζώνη, πέραν και παρακείμενη της χωρικής θάλασσας (των χωρικών υδάτων) του παράκτιου κράτους, το εξωτερικό όριο της οποίας δεν επεκτείνεται πέραν των 200 ναυτικών μιλίων, από τις γραμμές βάσης (ακτή), από τις οποίες μετράται το πλάτος των χωρικών υδάτων. Στην ΑΟΖ, κάθε κράτος ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα, δικαιοδοσίες και άλλα δικαιώματα.
- Η οριοθέτηση της ΑΟΖ πραγματοποιείται μέσω συμφωνίας, στη βάση του διεθνούς δικαίου, μεταξύ των κρατών των οποίων οι ακτές είναι είτε αντικείμενες είτε παρακείμενες, ώστε να επιτευχθεί μία δίκαιη λύση (equitable solution).
- Τα υλικά τα οποία υπάρχουν στο φυσικό περιβάλλον και μπορούν να αντληθούν ώστε να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή οικονομικού πλεονεκτήματος, λέγονται φυσικοί πλουτοπαραγωγικοί πόροι.
- Το βόρειο ημισφαίριο ορίζεται ως το ήμισυ ενός πλανήτη (Γη) που βρίσκεται βόρεια του ισημερινού. Το βόρειο ημισφαίριο της Γης περιέχει το μεγαλύτερο μέρος της ξηράς και το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού (περίπου 90%).
- Η Μεσόγειος Θάλασσα βρίσκεται ανάμεσα σε τρεις ηπείρους: την Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική. Στα δυτικά συνδέεται με τον Ατλαντικό Ωκεανό μέσω του πορθμού του Γιβραλτάρ και στα ανατολικά με την Ερυθρά θάλασσα μέσω της διώρυγας του Σουέζ.
- Η Ευρώπη είναι μια από τις επτά ηπείρους (Ασία, Αφρική, Βόρεια Αμερική, Νότια Αμερική, Ευρώπη, Ωκεανία, Ανταρκτική). Καθώς αποτελεί τη δυτικότερη χερσόνησο της Ευρασίας, τα φυσικά όρια της ηπείρου Ευρώπης είναι τα Ουράλια Όρη, ο ποταμός Ουράλης, η Κασπία Θάλασσα, η περιοχή του Καυκάσου και η Μαύρη Θάλασσα προς τα νοτιοανατολικά. Επίσης, η Ευρώπη περιβρέχεται από τον Αρκτικό Ωκεανό και άλλα υδατικά συστήματα στα βόρεια, τον Ατλαντικό Ωκεανό στα δυτικά και τη Μεσόγειο Θάλασσα στα νότια.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ – ΟΡΟΙ

Κύπρος, Ευρώπη, βόρειο/νότιο ημισφαίριο, σχετική γεωγραφική θέση, Μεσόγειος Θάλασσα, Χωρικά Ύδατα (ή Χωρική Θάλασσα ή Αιγιαλίτιδα Ζώνη), Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ), πλήρης κυριαρχία/κυριαρχικά δικαιώματα κράτους, έκταση, φυσικός πόρος, πλουτοπαραγωγικός πόρος, φυσικό αέριο, γεώτρηση

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση να:		Πληροφορίες, Έννοιες, Δεξιότητες, Στρατηγικές/Τρόπος σκέψης, Στάσεις/Αξίες
1	Εντοπίζουν και περιγράφουν πού βρίσκονται αντικείμενα ή	1.3 Ο σταυρός προσανατολισμού με τις οκτώ κατευθύνσεις (κύριες και δευτερεύουσες) στον χάρτη για εντοπισμό αντικειμένων ή τόπων

	τόποι με βάση τις κατευθύνσεις του ορίζοντα (κύριες και δευτερεύουσες).	
2	Εντοπίζουν και περιγράφουν πού βρίσκεται η Κύπρος ή τόποι στην Κύπρο σε σχέση με άλλους τόπους.	<p>2.1 Η θέση της Κύπρου στον πλανήτη, σε σχέση με τον Ισημερινό (βόρειο / νότιο ημισφαίριο)</p> <p>2.2 Η σχετική γεωγραφική θέση της Κύπρου στην ανατολική Μεσόγειο (π.χ. Η Κύπρος βρίσκεται βόρεια της Αιγύπτου, νοτιοανατολικά της Ελλάδας, νότια της Τουρκίας.)</p> <p>2.3 Η θέση της Κύπρου σε σχέση</p> <p>2.3.1 με την ευρωπαϊκή επικράτεια (π.χ. Η Κύπρος βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο της Ευρώπης)</p> <p>2.3.2 με την Ευρώπη και τις άλλες ηπείρους (π.χ. Η Κύπρος βρίσκεται ανάμεσα στην Ευρώπη, την Αφρική και την Ασία)</p> <p>2.5 Σχετική θέση στην Κύπρο</p> <p>2.5.5 της έκτασης των χωρικών υδάτων και της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης της Κύπρου</p>
5	Εντοπίζουν και περιγράφουν τι υπάρχει στην Κύπρο (συνθήκες) και πώς είναι το νησί.	<p>5.1 Το σχήμα (περίγραμμα της έκτασης) της Κύπρου</p> <p>5.1.1 και άλλα περιγράμματα εκτάσεων νησιών της Μεσογείου</p> <p>5.1.2 σε χάρτες διαφορετικής κλίμακας (π.χ. της Μεσογείου και της Ευρώπης)</p> <p>5.2 Αντικείμενα και δραστηριότητες στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) της Κύπρου (π.χ. εξέδρες) ή σε σχέση με αυτή (π.χ. εγκαταστάσεις εξυπηρέτησης στην ξηρά)</p>
12	Εξηγούν πώς οι διάφορες περιοχές της Κύπρου ανήκουν σε μικρότερες ή/και μεγαλύτερες περιοχές ή στην ευρύτερη επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας.	<p>12.3 Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κύπρου ως περιοχή στην οποία η Κυπριακή Δημοκρατία κατέχει κυρίαρχο δικαίωμα έρευνας και εκμετάλλευσης φυσικών πόρων</p> <p>12.4 Τα Χωρικά Ύδατα της Κύπρου ως περιοχή στην οποία η Κυπριακή Δημοκρατία ασκεί πλήρη κυριαρχία</p>
14	Εξηγούν πώς οι άνθρωποι αξιοποιούν τα φυσικά στοιχεία του περιβάλλοντος ανάγοντάς τα σε πλουτοπαραγωγικούς πόρους.	<p>14.1 Είδη φυσικών στοιχείων που αξιοποιούν οι άνθρωποι (π.χ. νερό, καλλιεργήσιμη γη, ξυλεία)</p> <p>14.2 Προϋποθέσεις αναγωγής των φυσικών στοιχείων σε πόρους (π.χ. ανάγκες, τεχνολογία, τεχνογνωσία)</p> <p>14.3 Η συνεισφορά των πόρων στη διαμόρφωση και ανάπτυξη της οικονομίας</p>
20	Ερμηνεύουν δισδιάστατα και τρισδιάστατα εργαλεία αναπαράστασης και αποκωδικοποιούν πληροφορίες από αυτά.	<p>20.1 Χάρτες</p> <p>20.1.1 Τα περιεχόμενα και το ευρετήριο του Άτλαντα</p> <p>20.2 Γενικός χάρτης</p> <p>20.2.1 Έκταση μιας περιοχής ή χώρας με μη συμβατικές μονάδες</p> <p>20.2.2 Τα τεχνικά συμβατικά χαρακτηριστικά ενός χάρτη (τίτλος και σταυρός προσανατολισμού, περίγραμμα, υπόμνημα, κλίμακα)</p> <p>20.2.3 Βασικές συμβάσεις χρωμάτων και συμβόλων σ' έναν χάρτη</p> <p>20.2.4 Ευρώπη και Ευρωπαϊκή Ένωση</p> <p>20.2.5 Χώρες της Μεσογείου</p> <p>20.2.6 Η Κύπρος και οι γειτονικές χώρες</p>

21	Δημιουργούν δισδιάστατα και τρισδιάστατα εργαλεία αναπαράστασης του χώρου.	<p>21.1 Τεχνικά συμβατικά χαρακτηριστικά ενός χάρτη – Διαφορετικά σύμβολα και χρώματα για αναπαράσταση στον χάρτη αντικειμένων και εννοιών του πραγματικού κόσμου</p> <p>21.1.1 υπόμνημα</p> <p>21.1.2 σύμβολα (πόλη, πρωτεύουσα, λιμάνια, αεροδρόμια)</p> <p>21.1.3 χρώματα</p> <p>21.1.4 σταυρός προσανατολισμού</p> <p>21.2 Δισδιάστατα Εργαλεία</p> <p>21.2.3 η έκταση της ΑΟΖ</p> <p>21.4 Υδρόγειος Σφαίρα και Ψηφιακές Υδρόγειοι</p> <p>21.4.1 Ενεργός σήμανση τόπων και τοπωνυμίων στο πλαίσιο ασφαλούς χρήσης του διαδικτύου</p> <p>21.4.2 Σύνορα της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας</p>
----	--	---

ΑΝΑΛΥΤΙΚΕΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

Θέση	<i>Η θέση της Κύπρου στην υδρόγειο / Η σχετική γεωγραφική θέση της Κύπρου στη Μεσόγειο και στην Ευρώπη</i>	Συνθήκες	<i>Οι συνθήκες στα χωρικά ύδατα και στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) της Κύπρου ή/και ενός παράκτιου κράτους.</i>
Ιεραρχία	<i>Η Κύπρος, ως νησί, το οποίο ανήκει στη Μεσόγειο Θάλασσα / Η Κύπρος, ως χώρα η οποία ανήκει στην Ευρώπη / Η Κύπρος, ως χώρα της Ευρώπης η οποία ανήκει στην Ευρωπαϊκή Ένωση / Τα Χωρικά Ύδατα και η ΑΟΖ, ως θαλάσσιες ζώνες οι οποίες ανήκουν στην Κυπριακή Δημοκρατία</i>	Συσχετίσεις	<i>Οι δραστηριότητες ενός κράτους στην Α.Ο.Ζ. του</i>
Περιφέρεια	<i>Χώρες Ανατολικής Μεσογείου, Χωρικά Ύδατα, Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη</i>	Σύγκριση	<i>Σύγκριση νησιών της Μεσογείου ως προς το μέγεθος (έκταση), με μη συμβατικούς τρόπους</i>

ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ (στις οποίες αναμένεται να καταλήξουν τα παιδιά)

Μετά την εύρεση, την εξερεύνηση και την ανάλυση των πληροφοριών / δεδομένων της διερεύνησης, τα παιδιά αναμένεται να καταλήξουν σε αξιολογικές κρίσεις αναφορικά με τα ακόλουθα:

α) τη σημασία που έχει, για το κάθε κράτος, η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη του, ως περιοχή στην οποία ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα

β) τη σημασία οριοθέτησης της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης της Κυπριακής Δημοκρατίας, μέσα από συμφωνίες με τα γειτονικά κράτη, και πάντοτε με βάση τα όσα ορίζει η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας

γ) τη σημαντικότητα που έχουν για την Κύπρο οι εξερευνήσεις που πραγματοποιεί στην ΑΟΖ της, με σκοπό την ανακάλυψη επαρκών κοιτασμάτων φυσικού αερίου.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

α/α	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ – ΑΝΑΛΥΤΙΚΕΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΙΔΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ - ΕΡΓΑΛΕΙΑ
	<p><u>Σημειώσεις</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Η ενότητα αυτή αποτελεί συνέχεια της πρώτης ενότητας της Δ' τάξης «Ένας τουρίστας στην Κύπρο» και αποσκοπεί στο να περιγράψουν τα παιδιά την Κύπρο ως νησί στη Μεσόγειο Θάλασσα και στην Ευρώπη, καθώς και να αναφέρουν σημαντικά κυριαρχικά ζητήματα της Κύπρου, όπως τα Χωρικά Ύδατα και η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ). • Στην ενότητα αυτή περιλαμβάνονται πληροφορίες που αφορούν στην κυπριακή ΑΟΖ και γενικότερα στη θαλάσσια πολιτική της Κυπριακής Δημοκρατίας. Τελευταία ενημέρωση των πληροφοριών αυτών έγινε τον Μάρτιο του 2018, από στοιχεία που δημοσιεύτηκαν στην επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Εξωτερικών και του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού. 	
<p>1^ο – 2^ο 40ΛΕΠΤΟ</p>	<p>1^η Δραστηριότητα - Επαναφορά προαπαιτούμενης γνώσης</p> <p>Δίνεται στα παιδιά το εξής σενάριο: «Ο Αντρέας, το αγόρι που είχε έρθει στην Κύπρο για διακοπές (βλ. Δ' τάξη, Ενότητα 1) επιστρέφει στο Λονδίνο μετά τις διακοπές του. Στο σχολείο του αναλαμβάνει να παρουσιάσει στοιχεία για την Κύπρο, για να ενημερώσει τα υπόλοιπα παιδιά του τμήματός του, παρουσιάζοντάς τους τον χάρτη της Κύπρου». Τίθεται το ερώτημα: «Τι νομίζετε ότι θα μπορούσε να αναφέρει ο Αντρέας για την Κύπρο, χρησιμοποιώντας και τον χάρτη της Κύπρου;»</p> <div data-bbox="276 1377 507 1503" style="display: inline-block; vertical-align: top;"> </div> <p>ΣΥΝΘΗΚΕΣ</p> <p>Δίνεται στα παιδιά ως Δελτίο Εισόδου το φύλλο «Τι γνωρίζουμε για την Κύπρο;» (βλ. Παράρτημα, σελ. 43, Δελτίο Εισόδου: «Τι γνωρίζουμε για την Κύπρο;») και αφήνονται να εργαστούν, πρώτα, ατομικά και, μετά, ομαδικά και να σημειώσουν όσες πληροφορίες μπορούν να σκεφτούν για την Κύπρο με βάση την προηγούμενη ενότητα αλλά και τις ενότητες της προηγούμενης χρονιάς. Ενδεχόμενες πληροφορίες των παιδιών, με βάση πάντα τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Κύπρος είναι νησί. • Έχει γύρω-γύρω θάλασσα. • Η Λευκωσία είναι η πρωτεύουσα της Κύπρου. • Οι υπόλοιπες πόλεις είναι .... • Η Κερύνεια βρίσκεται στα βόρεια της Κύπρου. • Στην Κύπρο υπάρχουν λιμάνια. 	<p>Επαναφορά προαπαιτούμενης γνώσης και δεξιότητας</p> <p>Δελτίο Εισόδου: «Τι γνωρίζουμε για την Κύπρο;» - Παράρτημα σελ.43</p>

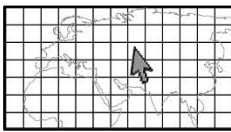
	<ul style="list-style-type: none"> • Στα αρχαία χρόνια έκανε εμπόριο χαλκού. <p>Τα παιδιά, με τη βοήθεια του Δελτίου Εισόδου, απαντούν στο αρχικό ερώτημα «Τι γνωρίζουμε για την Κύπρο;», ανακοινώνοντας στην ολομέλεια τα στοιχεία που ανακάλεσαν στη μνήμη τους. Υποδυόμενοι τον Αντρέα, παρουσιάζουν στην ολομέλεια πληροφορίες για την Κύπρο, ωσάν να τα παρουσίαζε ο Αντρέας στα παιδιά της τάξης του.</p> <p>Ακολούθως, τα παιδιά, αφού ελέγξουν εάν έχουν ονομάσει τις πόλεις της Κύπρου ορθά, καλούνται να περιγράψουν πού βρίσκεται κάθε πόλη δίνοντας όσες περισσότερες πληροφορίες μπορούν (και σε σχέση με τη Λευκωσία), χρησιμοποιώντας τις κατευθύνσεις του ορίζοντα. Τα παιδιά, αν επιθυμούν, μπορούν να χρησιμοποιήσουν τον σταυρό προσανατολισμού με τις κύριες και δευτερεύουσες κατευθύνσεις του ορίζοντα εκτυπωμένο σε διαφάνεια (βλ. υποστηρικτικό υλικό, ιστοσελίδα). Τα παιδιά σημειώνουν την περιγραφή τους στο κάτω μέρος του χάρτη (Δελτίο Εισόδου) ή στο τετράδιό τους με μορφή πρότασης, φράσης ή λέξεων. Ακολουθεί παρουσίαση στην ολομέλεια, εάν χρειαστεί. Για παράδειγμα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Λάρνακα βρίσκεται ΝΑ της Λευκωσίας. • Πάφος → ΝΔ της Λευκωσίας 	<p>Σταυρός προσανατολισμού</p>
<p>ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ: Στάδιο 1- Διατύπωση Γεωγραφικής Ερώτησης</p>		
	<p>Γεωγραφικό ερώτημα προς διερεύνηση: «Πού βρίσκεται η Κύπρος;»</p> <p>Σε συνέχεια του αρχικού σεναρίου η/ο εκπαιδευτικός λέει στα παιδιά ότι ένας συμμαθητής του Αντρέα ρώτησε «Πού βρίσκεται η Κύπρος;». Τα παιδιά σημειώνουν στο τετράδιό τους το ερώτημα και τις αρχικές απαντήσεις τους (υπό μορφή πρότασης, φράσης ή λέξης). Ενδεχόμενες απαντήσεις είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Βρίσκεται στη Γη. • Βρίσκεται στη Μεσόγειο Θάλασσα. • Βρίσκεται κοντά στην .... (χώρα που βρέχεται από τη Μεσόγειο Θάλασσα) • Βρίσκεται στην Ευρώπη. <p>Η/Ο εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά να εισηγηθούν τρόπους άντλησης πληροφοριών, για να απαντήσουν με ακρίβεια το ερώτημα. Πιθανές εισηγήσεις είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να βρούμε έναν χάρτη που δείχνει όλη τη Γη, να εντοπίσουμε την Κύπρο και να τη δείξουμε. • Να χρησιμοποιήσουμε την υδρόγειο σφαίρα. • Να βρούμε χάρτη που έχει την Κύπρο και να μελετήσουμε πού βρίσκεται με βάση τα σημεία του ορίζοντα. 	<p>Γεωγραφικό Ερώτημα – Τετράδιο</p> <p>Συζήτηση για την εύρεση πληροφοριών</p>

Η/Ο εκπαιδευτικός αναφέρει στα παιδιά ότι θα ακολουθήσουν διάφορες δραστηριότητες, μέσα από τις οποίες θα μελετήσουν τη θέση της Κύπρου, γι' αυτό είναι σημαντικό να καταγράψουν τις πληροφορίες που θα αντλούν στην πορεία, ώστε να είναι σε θέση να βοηθήσουν τον Αντρέα να συνθέσει μια ολοκληρωμένη απάντηση στο ερώτημα «Πού βρίσκεται ή Κύπρος;».

ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ: Στάδια 2, 3, 4 - Εύρεση, εξερεύνηση και ανάλυση πληροφοριών – πηγών – δεδομένων, ώστε να απαντηθεί το γεωγραφικό ερώτημα

2^η Δραστηριότητα: Η Κύπρος στην Υδρόγειο Σφαίρα

(α) Βόρειο και νότιο ημισφαίριο

ΘΕΣΗ

Η/Ο εκπαιδευτικός αναφέρει στα παιδιά ότι θα εργαστούν πρώτα με την υδρόγειο σφαίρα και θα βρουν τρόπους να εξηγούν πού βρίσκεται η Κύπρος στην υδρόγειο. Δίνει σε κάθε ομάδα παιδιών μία υδρόγειο σφαίρα. Εναλλακτικά, εάν δεν υπάρχουν αρκετές υδρόγειοι σφαίρες διαθέσιμες, δίνει στα παιδιά έντυπη δορυφορική φωτογραφία της Γης (βλ. Παράρτημα, σελ. 45, «Δορυφορικές φωτογραφίες της Γης – δύο όψεις της υδρογείου σφαίρας») και προβάλλει παράλληλα την υδρόγειο σφαίρα στον βιντεοπροβολέα (π.χ. Google Earth). Τα παιδιά καλούνται να σημειώσουν όσες πληροφορίες γνωρίζουν για την υδρόγειο σφαίρα. Στον βαθμό που χρειάζεται, υποβάλλονται βοηθητικές ερωτήσεις.

Για παράδειγμα:

- Η υδρόγειος σφαίρα δείχνει τη Γη.
- Η Γη μοιάζει με μπάλα, δηλαδή, έχει σχήμα σφαίρας.
- Οι περιοχές που φαίνονται με άσπρο χρώμα έχουν χιόνι. Είναι οι περιοχές των Πόλων.

Η/Ο εκπαιδευτικός, κατά την επαναφορά προαπαιτούμενης γνώσης, μπορεί επίσης να αξιοποιήσει τις αρχικές διαφάνειες (αρ.1-4) της παρουσίασης PowerPoint «Η Κύπρος στην υδρόγειο σφαίρα», (βλ. υποστηρικτικό υλικό, ιστοσελίδα). Τα παιδιά σημειώνουν στις δορυφορικές φωτογραφίες (και στις δύο όψεις της Γης) τις περιοχές των Πόλων, καλούνται να διακρίνουν την περιοχή του Βόρειου Πόλου από την περιοχή του Νότιου Πόλου με βάση τις κατευθύνσεις του ορίζοντα και να ονομάσουν τον Βόρειο και τον Νότιο Πόλο. Παράλληλα, τα παιδιά δείχνουν τις δύο περιοχές στην υδρόγειο και τις ονομάζουν, π.χ. κολλούν ετικέτες, (βλ. υποστηρικτικό υλικό, ιστοσελίδα).

Στη συνέχεια, η/ο εκπαιδευτικός ζητά από τα παιδιά να θυμηθούν τον Ισημερινό και να περάσουν γύρω από την υδρόγειο σφαίρα της ομάδας τους ή σ' αυτήν που χρησιμοποιείται για την ολομέλεια, ένα λαστιχάκι, ή μια λωρίδα χαρτιού στερεωμένη με μπλου τακ, πάνω στον Ισημερινό. Τα παιδιά παρατηρούν την υδρόγειο και εξηγούν γιατί ο Ισημερινός είναι κύκλος, παρατηρώντας το σχήμα που δημιουργεί το λαστιχάκι (κύκλος): Μοιάζει με

Επαναφορά προαπαιτούμενης γνώσης και δεξιοτήτας – υδρόγειος σφαίρα – προβολή ψηφιακής υδρογείου – Έντυπες δορυφορικές φωτογραφίες της Γης – Παράρτημα σελ. 45

Υδρόγειος σφαίρα – λαστιχάκι – έντυπες δορυφορικές φωτογραφίες της Γης – ετικέτες (βλ. υποστηρικτικό υλικό, ιστοσελίδα) – Παρουσίαση Power Point (υποστηρικτικό υλικό, ιστοσελίδα)

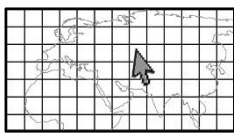

	<p>δαχτυλίδι στη μέση της Γης.</p> <p>Με τον ίδιο τρόπο, τα παιδιά χρησιμοποιούν σφαιρικά αντικείμενα (π.χ. δύο πορτοκάλια σε κάθε ομάδα ή σφαίρες από πολυστερίνη ή σφουγγάρι), δείχνουν τη θέση του Ισημερινού με λαστιχάκια και εξηγούν γιατί ο Ισημερινός είναι κύκλος. Παράλληλα, μπορούν να τοποθετήσουν μία (χρωματιστή) πινέζα ή μπλου τακ σε κάθε «πόλο» του πορτοκαλιού/σφαίρας, για να συμβολίσουν τον Βόρειο και τον Νότιο Πόλο.</p>	<p>Σφαιρικά αντικείμενα (πορτοκάλια, σφαίρες από πολυστερίνη) – λαστιχάκια</p>
	<p>Στη συνέχεια, καλούνται να παρατηρήσουν τι θα γίνει αν κόψουμε το πορτοκάλι/τη σφαίρα κατά μήκος του Ισημερινού κύκλου. Η/Ο εκπαιδευτικός ακούει τις πρώτες αντιδράσεις των παιδιών και μοιράζει ένα από τα δύο πορτοκάλια κάθε ομάδας σε δύο μέρη, καλώντας τα παιδιά να κάνουν παρατηρήσεις. Ενδεικτικές παρατηρήσεις είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Το πορτοκάλι χωρίστηκε σε δύο μέρη. • Δεν έχουμε ολόκληρη σφαίρα. • Έχουμε δύο μισές σφαίρες. • Οι δύο μισές σφαίρες είναι ίσες. <p>Στον βαθμό που χρειάζεται, υποβάλλονται βοηθητικές ερωτήσεις, προκειμένου τα παιδιά να συνθέσουν τη λέξη «ημισφαίριο» (ήμισυ + σφαίρα)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η μισή σφαίρα ονομάζεται ημισφαίριο. Το πορτοκάλι έχει δύο ημισφαίρια, επειδή έχει σχήμα σφαιρικό. • Και η Γη έχει δύο ημισφαίρια, επειδή έχει σφαιρικό σχήμα. • Το ένα ημισφαίριο είναι ίσο με το άλλο ημισφαίριο. • Ο Ισημερινός χωρίζει τη Γη σε δύο ίσα ημισφαίρια. <p>Μετά, για πρόληψη τυχόν παρανοήσεων, τίθεται το ερώτημα «Η Γη χωρίζεται σε δύο ημισφαίρια στην πραγματικότητα, όπως το πορτοκάλι;». Αφού ακουστούν οι απόψεις των παιδιών, εξηγείται ότι η Γη είναι ενιαία, αλλά «φαίνεται να την χωρίζει ο Ισημερινός σε δύο ίσα ημισφαίρια». Τα παιδιά ενώνουν τα δύο «ημισφαίρια» του πορτοκαλιού, δείχνουν τον κύκλο όπου κόπηκε το πορτοκάλι και τον παρομοιάζουν με τον Ισημερινό. Ύστερα, καλούνται να ονομάσουν τα δύο ημισφαίρια στην υδρόγειο σφαίρα και στα πορτοκάλια που έχουν μπροστά τους με βάση τις κατευθύνσεις του ορίζοντα και να εξηγήσουν. Αναμένονται παρατηρήσεις όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αυτό το ημισφαίριο βρίσκεται πάνω/κάτω από τον Ισημερινό, γι' αυτό ονομάζεται βόρειο/νότιο. • Το βόρειο ημισφαίριο βρίσκεται προς τα πάνω, πάνω από τον Ισημερινό. • Το νότιο ημισφαίριο βρίσκεται κάτω από τον Ισημερινό, στον νότο. • Το νότιο/βόρειο ημισφαίριο βρίσκεται νότια/βόρεια του Ισημερινού. <p>Μετά, τα παιδιά χρησιμοποιούν και πάλι το φύλλο με τις έντυπες δορυφορικές φωτογραφίες της Γης (βλ. Παράρτημα, σελ. 45, «Δορυφορικές</p>	<p>Νέα πυρηνική γνώση – μαχαίρι – βιωματική παρατήρηση – συζήτηση</p> <p>Έντυπη δορυφορική</p>

φωτογραφίες της Γης – δύο όψεις της υδρογείου σφαίρας) όπου σημειώνουν τις νέες έννοιες που μελέτησαν, προκειμένου να μπορέσουν να εξηγήσουν πού βρίσκεται η Κύπρος. Ανάλογα με τις ικανότητές του, κάθε παιδί ονομάζει τους Πόλους, τον Ισημερινό και τα ημισφαίρια. Για όσα παιδιά δυσκολευτούν ή για σκοπούς διόρθωσης των εργασιών των παιδιών, προβάλλεται ψηφιακή υδρογείος ή η παρουσίαση PowerPoint «Η Κύπρος στην υδρογείο σφαίρα», (βλ. υποστηρικτικό υλικό, ιστοσελίδα) και τα παιδιά εντοπίζουν την ορθή θέση και ονομασία των Πόλων, του Ισημερινού και των ημισφαιρίων.

Όσα παιδιά ολοκληρώνουν την εργασία τους ή/και επιθυμούν, επιχειρούν να απαντήσουν στο ερώτημα «Τι είναι ο Ισημερινός;», χρησιμοποιώντας τη λέξη «κύκλος» και «ημισφαίριο». Δοκιμάζουν να δώσουν ορισμό στο τετράδιό τους.

(β) Σε ποιο ημισφαίριο βρίσκεται η Κύπρος:

ΘΕΣΗ

Τα παιδιά καλούνται να εντοπίσουν την Κύπρο στην έντυπη δορυφορική φωτογραφία και στην υδρογείο σφαίρα που έχουν μπροστά τους και να σημειώσουν τη θέση της με αστεράκι ή κουκκίδα, αφού βεβαιωθούν ότι είναι πράγματι η Κύπρος, που είναι νησί.

Ακολουθώντας, κάνουν τις παρατηρήσεις τους για το πού βρίσκεται η Κύπρος σε σχέση με τον Ισημερινό, τα ημισφαίρια και τους Πόλους, χρησιμοποιώντας το κατάλληλο λεξιλόγιο. Σημειώνουν λέξεις, φράσεις και προτάσεις κάτω από τη δορυφορική φωτογραφία. Ανάλογα με τις ικανότητες κάθε παιδιού, αναμένεται να αναφερθούν τα παρακάτω:

- Η Κύπρος βρίσκεται στο βόρειο ημισφαίριο.
- Η Κύπρος βρίσκεται πάνω από τον Ισημερινό.
- Βρίσκεται βόρεια του Ισημερινού.
- Η Κύπρος βρίσκεται κάτω από τον Βόρειο Πόλο, νότια του Βόρειου Πόλου.
- Η Κύπρος βρίσκεται πιο κοντά στον Ισημερινό παρά στον Βόρειο Πόλο.
- Η Κύπρος βρίσκεται πιο βόρεια, βόρεια του Νότιου Πόλου.

Αφού εργαστούν ομαδικά, ελέγχουν τις εργασίες τους με τα παιδιά της ομάδας και συμπληρώνουν ό,τι κρίνουν απαραίτητο. Κατά τις ανακοινώσεις στην ολομέλεια, προβάλλεται η τελευταία διαφάνεια της παρουσίασης, που παρουσιάζει την Κύπρο στο βόρειο ημισφαίριο της Γης. Για σκοπούς εμπέδωσης, τα παιδιά εργάζονται στο Φύλλο Εργασίας της σελίδας 11. Τα παιδιά καλούνται να ανακεφαλαιώσουν και να αναφέρουν πώς εργάστηκαν στο μάθημα, για να βρουν πληροφορίες για τη θέση της Κύπρου (χρήση της υδρογείου σφαίρας). Τέλος, ελέγχουν τις αρχικές τους υποθέσεις για το πού

Φωτογραφία της Γης (Παράρτημα σελ. 45) – εμπειρωτική εργασία – Παρουσίαση Power Point (υποστηρικτικό υλικό, ιστοσελίδα)

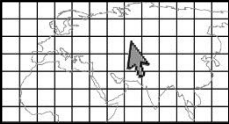

Μετασχηματιστική δραστηριότητα

Περιγραφή της θέσης της Κύπρου στην υδρογείο σφαίρα

Ατομική Εργασία

Ομαδική εργασία – Ανακοινώσεις στην ολομέλεια – Παρουσίαση PowerPoint – Φύλλο Εργασίας σελ. 11

Ανακεφαλαίωση –

	<p>βρίσκεται η Κύπρος και διορθώνουν εάν έχουν γράψει κάτι σχετικό που δεν ήταν ορθό. Αναφέρεται ότι οι υπόλοιπες υποθέσεις θα ελεγχθούν σε επόμενο μάθημα.</p> <p>Πριν φύγουν, σημειώνουν, στο τετράδιο ή στο ατομικό πινάκιο, ως Δελτίο Εξόδου, τι έμαθαν στο μάθημα και τι θα μπορούσαν μέχρι τώρα να απαντήσουν στο συμμαθητή του Αντρέα. Οι πληροφορίες μπορεί να δοθούν, χρησιμοποιώντας το εργαλείο διαμορφωτικής αξιολόγησης 3 – 2 – 1, όπου για παράδειγμα, καλούνται να αναφέρουν:</p> <p>3 πληροφορίες για την υδρόγειο σφαίρα 2 πληροφορίες για τον ισημερινό 1 πληροφορία για τη θέση της Κύπρου στην υδρόγειο</p> <p>Επίσης, σημειώνουν αν κάτι δεν έχουν κατανοήσει καλά και επιθυμούν να το ξαναμελετήσουν. Τέλος, επανέρχονται στο αρχικό ερώτημα του συμμαθητή του Αντρέα «Πού βρίσκεται η Κύπρος;» και αρχίζουν να συνθέτουν την απάντηση, καταγράφοντας στο τετράδιό τους τις πρώτες πληροφορίες για τη θέση της Κύπρου:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Κύπρος βρίσκεται στο βόρειο ημισφαίριο, ή • Η Κύπρος βρίσκεται βόρεια του ισημερινού, δηλαδή στο βόρειο ημισφαίριο. 	<p>Έλεγχος αρχικών υποθέσεων</p> <p>Δελτίο Εξόδου – τετράδιο/ατομικό πινάκιο – εργαλείο 3-2-1</p>
3 ^ο 40ΛΕΠΤΟ	<p>3^η Δραστηριότητα: Η Κύπρος στην Ευρώπη και στην Ευρωπαϊκή Ένωση</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div> <p>ΘΕΣΗ – ΙΕΡΑΡΧΙΑ</p> <p>Η/Ο εκπαιδευτικός αναφέρει στα παιδιά ένα συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε ο Αντρέας όταν βρισκόταν στην Κύπρο και το οποίο ανακοίνωσε στην τάξη του όταν επέστρεψε στο Λονδίνο: «Η Κύπρος είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διότι όταν βρισκόμουν στην Κύπρο έβλεπα σε πολλά σημεία να κυματίζει η σημαία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Άρα, η Κύπρος βρίσκεται στην Ευρώπη.».</p> <p>Η/Ο εκπαιδευτικός ρωτά τα παιδιά αν γνωρίζουν τι είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα καλεί να σχολιάσουν τα λόγια του Αντρέα. Ακούγονται τα πρώτα σχόλια και στη συνέχεια καλούνται να αναφέρουν τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να βρουν πληροφορίες για να ελέγξουν το συμπέρασμα του Αντρέα. Αναμένεται τα παιδιά να κάνουν εισηγήσεις όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να ψάξουμε για πληροφορίες στο διαδίκτυο (π.χ. σε επίσημες ιστοσελίδες της Κυπριακής Δημοκρατίας, στην ιστοσελίδα της Ε.Ε., κ.ά.). • Να αναζητήσουμε ένα κείμενο ή χάρτη που να παρουσιάζει ποια είναι τα κράτη – μέλη της Ε.Ε. και πού βρίσκονται. <p>Στη συνέχεια παρουσιάζεται στα παιδιά ο χάρτης «Ευρώπη και Ευρωπαϊκή Ένωση», όπου όλες οι χώρες της Ευρώπης διακρίνονται με το ίδιο χρώμα</p>	<p>Φύλλο Εργασίας σελ. 13 – Χάρτης</p>

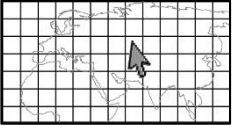
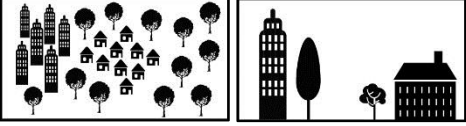
<p>(μπλε) και όλα τα κράτη – μέλη της Ε.Ε. διακρίνονται από τα υπόλοιπα κράτη της Ευρώπης με τη σκίαση ενός πλέγματος (βλ. υπόμνημα χάρτη). Τα παιδιά καλούνται να εντοπίσουν την Κύπρο και στη συνέχεια να ερμηνεύσουν τον χάρτη με βάση το υπόμνημά του. Απαντούν σε ερωτήματα όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τι δείχνει ο χάρτης; (τις χώρες της Ευρώπης και τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βλ. τίτλο χάρτη) • Ποιες χώρες είναι σημειωμένες με μπλε χρώμα; (όλες οι χώρες της Ευρώπης, βλ. υπόμνημα) • Εντοπίστε την Κύπρο. Είναι η Κύπρος χώρα της Ευρώπης; <p>Στο σημείο αυτό, η/ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί παράλληλα και τον πολιτικό χάρτη της Ευρώπης (χάρτης τοίχου ή/και Σχολικός Άτλαντας), για να διευκολύνει τη συζήτηση στην ολομέλεια.</p> <p>Στη συνέχεια, η/ο εκπαιδευτικός, καλεί τα παιδιά να αναφέρουν γιατί κάποιες χώρες της Ευρώπης είναι σκιασμένες με πλέγμα. Τα παιδιά μελετούν το υπόμνημα του χάρτη και διαπιστώνουν ότι οι χώρες αυτές αποτελούν τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ακολουθούν ερωτήματα όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Είναι όλες οι χώρες της Ευρώπης μέλη της Ε.Ε.; • Είναι η Κύπρος μέλος της Ε.Ε.; • Ονομάστε μερικές χώρες μέλη της Ε.Ε. που γνωρίζετε. • Γνωρίζετε χώρες της Ευρώπης που δεν είναι μέλη της Ε.Ε.; Ποιες; <p>Τα παιδιά παρατηρούν στον χάρτη ότι οι περισσότερες χώρες της Ευρώπης είναι μέλη της Ε.Ε. (χώρες σκιασμένες με πλέγμα). Διαπιστώνουν ότι η Κύπρος βρίσκεται στην Ευρώπη και αποτελεί κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επαληθεύοντας έτσι το αρχικό συμπέρασμα του Αντρέα.</p> <p>Ακολούθως η/ο εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά να μελετήσουν το κείμενο στο Φύλλο Εργασίας της σελίδας 12, όπου εντοπίζουν πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση και καταλήγουν στα εξής συμπεράσματα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργήθηκε για να ενώσει τις χώρες της Ευρώπης. • Η Ε.Ε. σήμερα έχει 28 κράτη – μέλη τα οποία συνεργάζονται μεταξύ τους και παίρνουν κοινές αποφάσεις. <p><i>Σημείωση: Τα παιδιά θα έχουν την ευκαιρία να μελετήσουν περιεχόμενο για την Ευρωπαϊκή Ένωση στην Ε' τάξη. Στο παρόν στάδιο, με αφορμή τη μελέτη της θέσης της Κύπρου στην Ευρώπη, γίνεται μια εισαγωγική αναφορά στις πολλαπλές ταυτότητες της Κύπρου, ως κράτος (π.χ. Η Κύπρος ως μέρος της Ευρώπης, και η Κύπρος ως μέρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Σε περίπτωση που υπάρχει δυνατότητα χρόνου, τα παιδιά μπορούν να μελετήσουν στην επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (https://europa.eu/european-union)</i></p>	<p>«Ευρώπη και Ευρωπαϊκή Ένωση»</p> <p>Πολιτικός χάρτης της Ευρώπης (χάρτης τοίχου ή/και Σχολικός Άτλαντας)</p> <p>Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>
--	--

<p><i>union/index el), αντίστοιχες πληροφορίες με αυτές που μελετούν στα Φύλλα Εργασίας της ενότητας.</i></p> <p>Ακολουθώς η/ο εκπαιδευτικός υποβάλλει το ερώτημα «Σε ποιο μέρος της Ευρώπης βρίσκεται η Κύπρος;». Για να απαντήσουν τα παιδιά στο ερώτημα καλούνται να παρατηρήσουν τον χάρτη στο Φύλλο Εργασίας της σελίδας 13, να εντοπίσουν την Κύπρο και με τη βοήθεια του σταυρού προσανατολισμού (με τις οκτώ κατευθύνσεις του ορίζοντα) εκτυπωμένου σε διαφάνεια, να περιγράψουν τη θέση της Κύπρου σε σχέση με την Ευρώπη. Η/Ο εκπαιδευτικός προβληματίζει τα παιδιά για το πού θα πρέπει να τοποθετήσουν το κέντρο του σταυρού προσανατολισμού, ώστε να μπορέσουν να βρουν τη σχετική γεωγραφική θέση της Κύπρου στην Ευρώπη. Αναμένεται από τα παιδιά να εισηγηθούν την τοποθέτηση του σταυρού προσανατολισμού σε ένα κεντρικό σημείο της Ευρώπης (π.χ. Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Νοτιοδυτική Γερμανία) και έπειτα να βρουν την κατεύθυνση στην οποία βρίσκεται η Κύπρος σε σχέση με το κεντρικό αυτό σημείο. Τα παιδιά διαπιστώνουν ότι η Κύπρος βρίσκεται στο νοτιοανατολικό μέρος της Ευρώπης και πιο συγκεκριμένα ότι αποτελεί το νοτιοανατολικότερο άκρο της Ευρώπης. Τα παιδιά απαντούν τα ερωτήματα της εργασίας 1, στο Φύλλο Εργασίας της σελίδας 12.</p> <p>Τέλος, η/ο εκπαιδευτικός προτρέπει τα παιδιά να σχολιάσουν ποιες άλλες πληροφορίες μας δίνει το υπόμνημα. Αναμένεται από τα παιδιά να σχολιάσουν ότι στον χάρτη φαίνονται κι άλλες περιοχές/χώρες, οι οποίες διακρίνονται με άλλα χρώματα. Μελετώντας το υπόμνημα αναφέρουν ότι οι χώρες αυτές βρίσκονται στην Ασία, την Αφρική και τη Βόρεια Αμερική. Εάν δεν προκύψει από τα παιδιά ο όρος <i>ήπειρος</i>, τότε η/ο εκπαιδευτικός αναφέρει στα παιδιά ότι η Ευρώπη καθώς και η Ασία, η Αφρική, η Βόρεια και η Νότια Αμερική είναι οι πέντε από τις επτά ηπείρους του πλανήτη (μαζί με την Ωκεανία και την Ανταρκτική). Επεξηγείται ο όρος <i>ήπειρος</i> στα παιδιά, ως μια τεράστια έκταση ξηράς που χωρίζεται από τις άλλες ηπείρους, συνήθως από ωκεανό (μεγάλη έκταση θάλασσας). Αναφέρεται επίσης στα παιδιά ότι περισσότερα για την κατανομή των ηπείρων και των ωκεανών στην υδρόγειο σφαίρα, θα μάθουν στην Ε' τάξη.</p> <p><i>Σημείωση: Στο σημείο αυτό, τα παιδιά μπορούν να περιγράψουν τη θέση της Κύπρου σε σχέση με τις άλλες τρεις ηπείρους που φαίνονται στον χάρτη. Δεν κρίνεται απαραίτητο να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη δραστηριότητα αυτή, στο παρόν στάδιο, καθότι η δραστηριότητα αυτή επαναφέρεται στοχευμένα σε επόμενη ενότητα της Δ' τάξης.</i></p> <p>Για σκοπούς εμπέδωσης, τα παιδιά συμπληρώνουν την εργασία 3, στο Φύλλο Εργασίας της σελίδας 12.</p> <p>Επαναφέρεται, στο σημείο αυτό, το αρχικό ερώτημα του συμμαθητή του Αντρέα «Πού βρίσκεται η Κύπρος;» και τα παιδιά καλούνται να προσθέσουν</p>	<p>Σχετική γεωγραφική θέσης της Κύπρου στην Ευρώπη – Φύλλο Εργασίας σελ.13 – σταυρός προσανατολισμού</p> <p>Φύλλο Εργασίας σελ.12</p> <p>Φύλλο Εργασίας (σελ. 12)</p>
---	--

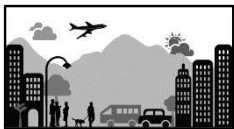
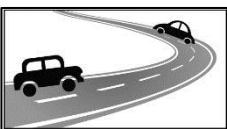
	<p>στο τετράδιό τους τις νέες πληροφορίες που έχουν αντλήσει, για τη θέση της Κύπρου, ώστε να εμπλουτίσουν την απάντηση στο ερώτημα. Τα παιδιά καταγράφουν ότι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Κύπρος βρίσκεται στην Ευρώπη ή/και • Η Κύπρος βρίσκεται στη νοτιοανατολική Ευρώπη / στο νοτιοανατολικό άκρο της Ευρώπης. 	
<p>4^ο – 5^ο 40ΛΕΠΤΟ</p>	<p>4^η Δραστηριότητα: Η Κύπρος στη Μεσόγειο Θάλασσα</p> <p>ΘΕΣΗ – ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ – ΙΕΡΑΡΧΙΑ</p> <p>Στο σημείο αυτό επαναφέρονται οι πληροφορίες που έχουν μαζέψει μέχρι τώρα για την Κύπρο και τη θέση της, όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Κύπρος βρίσκεται στο βόρειο ημισφαίριο. • Η Κύπρος είναι ένα νησί. Γύρω γύρω έχει θάλασσα. • Η Κύπρος βρίσκεται στη Μεσόγειο Θάλασσα. • Η Κύπρος βρίσκεται στην Ευρώπη. Είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. <p>Η/Ο εκπαιδευτικός προβάλλει τον χάρτη «Χώρες της Μεσογείου Θάλασσας», (Φύλλο Εργασίας, σελίδα 14), στον οποίο απεικονίζονται τα νησιά και οι χώρες ή μέρος των χωρών που βρέχονται από τη Μεσόγειο Θάλασσα (βλ. επίσης χάρτη τοίχου «Οι χώρες της Μεσογείου Θάλασσας»). Τα παιδιά καλούνται να μελετήσουν τον χάρτη και να εργαστούν σύμφωνα με τις οδηγίες που αναγράφονται σε αυτόν. Εντοπίζουν και ονομάζουν νησιά που βρίσκονται στη Μεσόγειο Θάλασσα ή/και χώρες των οποίων οι ακτές βρέχονται από αυτή. Επαναφέρεται ο όρος <i>ακτογραμμή</i> και τα παιδιά καλούνται να σύρουν γραμμή γύρω ή κατά μήκος από την ακτή αριθμού νησιών ή χωρών (π.χ. Κύπρου, Κρήτης, Σικελίας, Αιγύπτου, Γαλλίας, κ.ά.). Στη συνέχεια τίθεται το ερώτημα: «Πού στη Μεσόγειο Θάλασσα βρίσκεται η Κύπρος;»</p> <p>Τα παιδιά αναφέρουν τις απόψεις τους και καλούνται να πουν τι θα τους βοηθούσε για να περιγράψουν κατάλληλα τη θέση της Κύπρου στη Μεσόγειο Θάλασσα. Αναμένεται ότι τα παιδιά θα αναφέρουν τις κατευθύνσεις του οριζοντα και τον σταυρό προσανατολισμού. Συνεπώς, καλούνται να καταδείξουν τις κατευθύνσεις του οριζοντα στον χάρτη και με βάση αυτές να ονομάσουν τα μέρη της Μεσογείου (π.χ. ανατολικό μέρος, δυτικό μέρος). Έτσι τα παιδιά ανακαλύπτουν ότι η Κύπρος βρίσκεται στο ανατολικό μέρος της Μεσογείου. Σχόλια των παιδιών μπορεί να είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Κύπρος βρίσκεται στο ανατολικότερο άκρο της Μεσογείου Θάλασσας. • Η Κύπρος είναι το ανατολικότερο νησί/η ανατολικότερη χώρα της Μεσογείου. 	<p>Χάρτης «Χώρες της Μεσογείου Θάλασσας – Φύλλο Εργασίας (σελ. 14) – Χάρτης τοίχου «Χώρες της Μεσογείου»</p> <p>Θέση της Κύπρου στη Μεσόγειο – Σταυρός προσανατολισμού</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Η Κύπρος είναι το νοτιοανατολικότερο ευρωπαϊκό έδαφος στη Μεσόγειο Θάλασσα. <p>Τα παιδιά συμπληρώνουν την εργασία 1α (Φύλλο Εργασίας, σελίδα 15). Στο σημείο αυτό, τα παιδιά καλούνται να ολοκληρώσουν την απάντηση στο αρχικό ερώτημα «Πού βρίσκεται η Κύπρος;», αναφέροντας τις νέες πληροφορίες που έχουν βρει για τη θέση της Κύπρου. Αναμένεται να συμπληρώσουν στο τετράδιό τους τις εξής πληροφορίες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Κύπρος βρίσκεται στη Μεσόγειο Θάλασσα, ή/και • Η Κύπρος βρίσκεται στην ανατολική Μεσόγειο Θάλασσα / είναι το ανατολικότερο νησί της Μεσογείου Θάλασσας. <p>Έπειτα, καλούνται να βρουν και να περιγράψουν τη θέση άλλων νησιών τα οποία εντόπισαν προηγουμένως, στη Μεσόγειο Θάλασσα (Κρήτη, Σικελία, Σαρδηνία, Μάλτα, Κορσική, Ρόδος, Νησιά Βαλεαρίδες). Υπενθυμίζονται για τον τρόπο εργασίας με τον σταυρό προσανατολισμού. Τα παιδιά συμπληρώνουν τον πίνακα της εργασίας 1β, στο Φύλλο Εργασίας της σελίδας 15. Αναμένονται απαντήσεις όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Κρήτη βρίσκεται στην ανατολική Μεσόγειο Θάλασσα. • Η Σικελία βρίσκεται περίπου στο κέντρο της Μεσογείου Θάλασσας. • Η Σαρδηνία βρίσκεται στο δυτικό μέρος της Μεσογείου Θάλασσας. <p>Στη συνέχεια, τα παιδιά καλούνται να παρατηρήσουν και πάλι τον χάρτη της Μεσογείου Θάλασσας και να αναφέρουν ποιες χώρες βρέχονται από τη Μεσόγειο Θάλασσα (έχουν ακτές στη Μεσόγειο Θάλασσα). Αναμένεται ότι τα παιδιά θα τις αναφέρουν όλες. Τίθεται το ερώτημα «Ποιες από τις χώρες που βρίσκονται στη Μεσόγειο Θάλασσα ή βρέχονται από αυτή, ανήκουν στην Ευρώπη;»</p> <p>Με τη βοήθεια του πολιτικού χάρτη της Ευρώπης (χάρτης τοίχου ή/και Σχολικός Άτλαντας), καθώς και του χάρτη «Ευρώπη και Ευρωπαϊκή Ένωση» (σελίδα 13), τα παιδιά καλούνται να διακρίνουν ποιες από τις χώρες που ανέφεραν βρίσκονται στην Ευρώπη. Όσον αφορά στις χώρες που βρίσκονται στις άλλες ηπείρους (Αφρική και Ασία), ενδέχεται να γίνει αναφορά, όμως στο παρόν στάδιο δεν κρίνεται σκόπιμο να επεκταθούν. Τα παιδιά συμπληρώνουν την εργασία 1γ, στο Φύλλο Εργασίας της σελίδας 15.</p> <p>Κλείνοντας, τα παιδιά είναι σε θέση να βοηθήσουν τον Αντρέα να απαντήσει ολοκληρωμένα στο ερώτημα του συμμαθητή του «Πού βρίσκεται η Κύπρος;». Με τη βοήθεια των πληροφοριών που έχουν συλλέξει και καταγράψει στο τετράδιο, δίνουν μια ολοκληρωμένη περιγραφή της θέσης της Κύπρου στην υδρόγειο, στην Ευρώπη και στη Μεσόγειο Θάλασσα.</p>	<p>Φύλλο Εργασίας (σελ.15) – Τετράδιο</p> <p>Πολιτικός χάρτης της Ευρώπης – (χάρτης τοίχου ή Σχολικός Άτλαντας) – Χάρτης (σελ.13)</p>

<p>5^η Δραστηριότητα: Σχετική γεωγραφική θέση της Κύπρου στη Μεσόγειο</p> <p>ΘΕΣΗ Τα παιδιά παρατηρούν τον χάρτη «Χώρες της Μεσογείου Θάλασσας», (Φύλλο Εργασίας, σελίδα 14) και επαναφέρουν πολύ σύντομα χώρες ή/και νησιά που βρίσκονται ή/και βρέχονται από τη Μεσόγειο Θάλασσα. Στη συνέχεια καλούνται να βρουν και να περιγράψουν <u>τη θέση της Κύπρου σε σχέση με τις/τα γειτονικές/ά της χώρες/νησιά</u>. Αναμένεται ότι τα παιδιά θα εισηγηθούν τη χρήση του σταυρού προσανατολισμού, τοποθετώντας τον πάνω από την/το κάθε χώρα/νησί, και να διατυπώσουν προτάσεις όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Κύπρος βρίσκεται ανατολικά της Ελλάδας / Κρήτης / Ρόδου. • Η Κύπρος βρίσκεται νότια της Τουρκίας. • Η Κύπρος βρίσκεται βόρεια της Αιγύπτου. • Η Κύπρος βρίσκεται βορειοδυτικά του Ισραήλ. <p>Στο σημείο αυτό τα παιδιά συμπληρώνουν την εργασία 2α, στο Φύλλο Εργασίας της σελίδας 16.</p> <p>Έπειτα, τοποθετώντας τη διαφάνεια με το αστέρι προσανατολισμού πάνω από την Κύπρο, τα παιδιά καλούνται να βρουν <u>τη θέση των γειτονικών χωρών/νησιών σε σχέση με την Κύπρο</u>. Αναμένεται λοιπόν να καταλήξουν σε δηλώσεις όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Ελλάδα / Κρήτη / Ρόδος βρίσκεται δυτικά της Κύπρου. • Η Συρία βρίσκεται ανατολικά της Κύπρου. • Η Λιβύη βρίσκεται νοτιοδυτικά της Κύπρου. • Η Τουρκία βρίσκεται βόρεια της Κύπρου. <p>Τα παιδιά εργάζονται στη δραστηριότητα 2β (Φύλλο Εργασίας, σελίδα 16)</p> <p>Τέλος, για σκοπούς διαμορφωτικής αξιολόγησης, δίνεται στα παιδιά ως Δελτίο Εξόδου το φύλλο «Ενός λεπτού χαρτί...για τη σχετική γεωγραφική θέση της Κύπρου στη Μεσόγειο» (βλ. Παράρτημα, σελίδα 47).</p>	<p>Χάρτης «Χώρες της Μεσογείου Θάλασσας – Φύλλο Εργασίας (σελ. 14)</p> <p>Φύλλο Εργασίας (σελ.16)</p> <p>Δελτίο Εξόδου: «Ενός λεπτού χαρτί...» - Παράρτημα (σελ.47)</p>
<p>6^η Δραστηριότητα: Έκταση μεγαλύτερων νησιών της Μεσογείου</p> <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ – ΣΥΓΚΡΙΣΗ Τα παιδιά καλούνται να ονομάσουν όσα από τα νησιά της Μεσογείου Θάλασσας θυμούνται από τα προηγούμενα μαθήματα. Στη συνέχεια, παρατηρούν την αεροφωτογραφία στο Φύλλο Εργασίας της σελίδας 17, όπου φαίνεται μέρος της Μεσογείου Θάλασσας με τα μεγαλύτερα (σε έκταση) νησιά της (Σικελία, Σαρδηνία, Κύπρος, Κορσική και Κρήτη) και καλούνται να τα ονομάσουν με τη βοήθεια του χάρτη των χωρών της Μεσογείου (Φύλλο Εργασίας σελίδα 14). Διευκρινίζεται από την/τον εκπαιδευτικό ότι από τα πέντε αυτά νησιά, μόνο ένα (η Κύπρος) αποτελεί χώρα/ανεξάρτητο κράτος. Τα υπόλοιπα τέσσερα νησιά αποτελούν μέρος διαφορετικών χωρών. Η/Ο εκπαιδευτικός, προκαλεί</p>	<p>Αεροφωτογραφία μέρους της Μεσογείου (σελ. 17) – Χάρτης χωρών της Μεσογείου (σελ. 14)</p>

<p>τα παιδιά να αναφέρουν, αν γνωρίζουν, ή να υποθέσουν, σε ποια χώρα ανήκουν τα υπόλοιπα τέσσερα νησιά (Σικελία και Σαρδηνία – Ιταλία, Κορσική – Γαλλία, Κρήτη – Ελλάδα).</p> <p>Ακολούθως, τίθεται στα παιδιά το ερώτημα «Ποιο είναι το πιο μεγάλο, σε έκταση (επιφάνεια), νησί στη Μεσόγειο Θάλασσα;». Τα παιδιά, εργάζονται σε ζευγάρια, και καλούνται να παρατηρήσουν τις πέντε ξεχωριστές αεροφωτογραφίες των μεγαλύτερων νησιών της Μεσογείου, οι οποίες βρίσκονται στο Φύλλο Εργασίας της σελίδας 18. Κάνουν τις πρώτες τους εκτιμήσεις για την έκταση των πέντε νησιών και τη συγκρίνουν. Έπειτα, στον πίνακα της εργασίας 2 (Εργασία 2α, Φύλλο Εργασίας, σελίδα 19) επιχειρούν να κατατάξουν τα πέντε νησιά, με βάση την έκτασή τους.</p> <p>Στη συνέχεια η/ο εκπαιδευτικός προβληματίζει τα παιδιά για το πώς θα μπορούσαν να έχουν πιο ακριβή μέτρηση της έκτασης (επιφάνειας) που καταλαμβάνει το κάθε νησί. Αναμένεται τα παιδιά να αναφέρουν την έννοια <i>εμβαδόν</i>, την οποία έχουν διδαχθεί σε προηγούμενες ενότητες του μαθήματος των Μαθηματικών (βλ. Ενότητα 8, Β' τάξη και Ενότητα 5, Γ' τάξη) και να προτείνουν τρόπους υπολογισμού του (π.χ. μέτρηση εμβαδού με μη συμβατικές μονάδες όπως ψηφίδες, κύβους, τετραγωνισμένο χαρτί, κ.ά.). Σε περίπτωση που τα παιδιά δεν αναφέρουν τον υπολογισμό του εμβαδού μιας επιφάνειας με τη χρήση του πλέγματος με τετραγωνίδια, τότε γίνεται επαναφορά από την/τον εκπαιδευτικό. Η/Ο εκπαιδευτικός εισηγείται τη χρήση πλέγματος με τετραγωνίδια με πλευρά 0,5cm ή 1cm, εκτυπωμένο σε διαφάνεια (βλ. υποστηρικτικό υλικό, ιστοσελίδα). Ακολούθως, τα παιδιά καλούνται να τοποθετήσουν τη διαφάνεια πάνω από τα πέντε νησιά (Φύλλο Εργασίας, σελίδα 18) και να μετρήσουν πόσα τετράγωνα, περίπου, χρειάζονται για να καλύψουν το κάθε νησί. Έπειτα συμπληρώνουν τον σχετικό πίνακα της εργασίας 2 (Εργασία 2β, Φύλλο Εργασίας, σελίδα 19).</p> <p><i>Σημείωση:</i> Για τα τετράγωνα που δεν είναι ολόκληρα, τα παιδιά καθοδηγούνται είτε να προσθέτουν κομματάκια των μη ολόκληρων τετραγώνων, ώστε να ολοκληρώνεται περίπου ένα και έπειτα να το προσθέτουν στο σύνολο, είτε να υπολογίζουν ως ένα όσα είναι πάνω από το μισό και καθόλου όσα είναι κάτω από το μισό.</p> <p>Αφού ολοκληρωθούν οι μετρήσεις και συμπληρωθεί ο σχετικός πίνακας, τα παιδιά καλούνται να ανακοινώσουν τις μετρήσεις τους και να κατατάξουν τα πέντε νησιά με βάση το μέγεθος της επιφάνειάς τους (Σικελία, Σαρδηνία, Κύπρος, Κορσική και Κρήτη). Ακούγονται δηλώσεις όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Το μεγαλύτερο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου είναι η Σικελία. • Το μικρότερο νησί από τα πέντε είναι η Κρήτη. • Η Κύπρος είναι το τρίτο σε μέγεθος νησί στη Μεσόγειο Θάλασσα. • Η Σαρδηνία είναι μικρότερη από τη Σικελία αλλά μεγαλύτερη από την 	<p>Αεροφωτογραφίες των πέντε μεγαλύτερων νησιών της Μεσογείου (σελ.18) – Φύλλο Εργασίας (σελ.19) – Διαφάνεια με πλέγμα από τετραγωνίδια – Εργασία σε ζευγάρια</p>
--	--

	<p>Κύπρο.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Κορσική είναι πιο μικρή από την Κύπρο αλλά πιο μεγάλη από την Κρήτη. <p>Ακολουθώντας, τα παιδιά κάνουν την εργασία 2γ (Φύλλο Εργασίας, σελίδα 19), όπου κατατάσσουν τα νησιά με τη σειρά, με βάση τις μετρήσεις τους. Τέλος, για σκοπούς εμπέδωσής εργάζονται στη εργασία 3.</p>	<p>Φύλλο Εργασίας (σελ.19)</p>
<p>6^ο – 7^ο 40ΛΕΠΤΟ</p>	<p>7^η Δραστηριότητα: Φυσικό αέριο – Τι είναι και πού το βρίσκουμε;</p> <div style="display: flex; align-items: center;"> </div> <p>ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ Η/Ο εκπαιδευτικός επαναφέρει το σενάριο που δόθηκε στην αρχή της ενότητας: «Ο Αντρέας μιλά στην τάξη του, στο Λονδίνο, για την Κύπρο όπου ήρθε για διακοπές το καλοκαίρι. Αφού μίλησε για τη γεωγραφική θέση της Κύπρου, ένα παιδί του ανέφερε ότι είχε παρακολουθήσει στις ειδήσεις ότι η Κύπρος θα παράγει φυσικό αέριο. Άλλα παιδιά της τάξης ρωτούν να μάθουν τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τι είναι το φυσικό αέριο; • Πού βρίσκεται το φυσικό αέριο; • Υπάρχει στην Κύπρο φυσικό αέριο; Πού; <p>Η/Ο εκπαιδευτικός ρωτά τα παιδιά αν έχουν ποτέ ακούσει παρόμοια είδηση με αυτή του συμμαθητή του Αντρέα. Αναμένεται ότι κάποια παιδιά θα αναφέρουν τι και πού το έχουν ακούσει. Στη συνέχεια τα παιδιά καλούνται να αναφέρουν αν γνωρίζουν κάτι για το φυσικό αέριο.</p> <p>Ακούγονται οι πρώτες απαντήσεις των παιδιών, που μπορεί να είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Το φυσικό αέριο υπάρχει στη φύση. • Είναι ένα αέριο που το βρίσκουμε κάτω από τη γη/στη θάλασσα. • Είναι ένα αέριο που το χρησιμοποιούμε για να λειτουργούν μηχανήματα/να φωτίζουμε τους δρόμους/να παράγουμε ηλεκτρισμό. <p>Στη συνέχεια, καλούνται να απαντήσουν στα τρία ερωτήματα της εργασίας 1 (Φύλλο Εργασίας, σελίδα 20), αφού πρώτα μελετήσουν το σχετικό κείμενο.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Το φυσικό αέριο είναι ένα αέριο υλικό που υπάρχει στη φύση / φυσικό υλικό σε αέρια μορφή. • Το φυσικό αέριο βρίσκεται πολύ βαθιά στο έδαφος / κάτω από την επιφάνεια της Γης /στο εσωτερικό της Γης. • Το φυσικό αέριο είναι άοσμο, άχρωμο, άορατο και καύσιμο υλικό. <p><i>Σημείωση: Επαναφορά γνώσης από τις Φυσικές Επιστήμες της Δ' τάξης (Θέμα/Ενότητα: Ηλεκτρισμός/Παραγωγή ηλεκτρισμού) όταν τα παιδιά μελετούν τον τρόπο παραγωγής ηλεκτρισμού στα θερμοηλεκτρικά</i></p>	<p>Επαναφορά αρχικού ερωτήματος</p> <p>Φύλλο Εργασίας (σελ.20)</p>

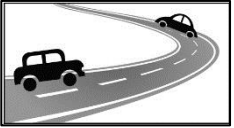

<p>εκπαιδευτικός προβληματίζει τα παιδιά για τη σημασία που έχει το φυσικό αέριο για τις χώρες που το παράγουν. Επαναφέρεται και πάλι γνώση από την Ενότητα 6 «Εμπόριο και λιμάνια την Εποχή του Χαλκού» της Γεωγραφίας Γ' τάξης και «Εποχή του Χαλκού» της Ιστορίας Γ' τάξης, που αφορά στη σημασία που είχε ο χαλκός στη ζωή των ανθρώπων στην Κύπρο, στην αρχαιότητα. Αναμένεται ότι τα παιδιά θα αναφέρουν ότι στην αρχαιότητα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οι άνθρωποι χρησιμοποιούσαν τον χαλκό για να κατασκευάσουν διάφορα αντικείμενα (π.χ. σκεύη, όπλα, αγάλματα), ώστε να καλύψουν καθημερινές τους ανάγκες. • Η Κύπρος έστελνε χαλκό σε άλλους τόπους και έπαιρνε ανταλλάγματα, εμπορεύονταν δηλαδή τον χαλκό. <p>Τα παιδιά καλούνται να εργαστούν στην εργασία 2, στο Φύλλο Εργασίας της σελίδας 25, όπου μελετούν το σχεδιάγραμμα στο οποίο επαναφέρεται και παρουσιάζεται η αναγωγή του χαλκού από φυσικό υλικό/στοιχείο σε πλουτοπαραγωγικό πόρο για τους ανθρώπους, στην αρχαιότητα. Η/Ο εκπαιδευτικός, με σειρά ερωτημάτων, βοηθά τα παιδιά να αντλήσουν πληροφορίες από το σχεδιάγραμμα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πού έβρισκαν τον χαλκό οι άνθρωποι; (στη φύση/στο υπέδαφος, φυσικό προϊόν/στοιχείο) • Γιατί οι άνθρωποι εξόρυσσαν τον χαλκό; (ανακάλυψαν ότι τους ήταν χρήσιμος/για κάλυψη αναγκών) • Πώς εξόρυσσαν/επεξεργάζονταν τον χαλκό οι άνθρωποι; (ΤΕΧΝΟΓΝΩΣΙΑ-ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ της εποχής – σκέψη, ανακάλυψη, εφαρμογή γνώσης / χρήση μέσων και υλικών της εποχής) • Γιατί είχε αξία ο χαλκός για την Κύπρο στην αρχαιότητα; (με αυτόν κάλυπταν διάφορες ανάγκες – κατασκευή αντικειμένων / τον εμπορεύονταν – έπαιρναν ανταλλάγματα) <p>Δίνεται έμφαση σε λέξεις/φράσεις κλειδιά, οι οποίες καταγράφονται από την/τον εκπαιδευτικό στον πίνακα. Στο σημείο αυτό, η/ο εκπαιδευτικός προβληματίζει τα παιδιά με το εξής ερώτημα: «Ποιο ρόλο διαδραμάτιζε ο άνθρωπος, ώστε να αξιοποιηθεί ο χαλκός, αφού βρισκόταν διαθέσιμος στη φύση και ήταν χρήσιμος για τον άνθρωπο;». Με τη βοήθεια του σχεδιαγράμματος, τα παιδιά απαντούν:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οι άνθρωποι κατάφεραν να ανακαλύψουν/να βρουν κοιτάσματα χαλκού. • Οι άνθρωποι αντιλήφθηκαν ότι ο χαλκός ήταν χρήσιμο/αναγκαίο υλικό. Με αυτόν θα μπορούσαν να φτιάξουν διάφορα αντικείμενα. • Οι άνθρωποι σκέφτηκαν τρόπους να εξασφαλίζουν/να παίρνουν/να εξορύσσουν τον χαλκό που βρισκόταν κάτω από το έδαφος. • Οι άνθρωποι κατασκεύασαν κατάλληλα εργαλεία που χρησιμοποιούσαν για να επεξεργάζονται τον χαλκό. • Οι άνθρωποι έστελναν με πλοία, από την Κύπρο, χαλκό σε άλλους 	<p>Φύλλο Εργασίας (σελ.25) – Συζήτηση στην ολομέλεια</p>
---	---

<p>την έννοια <u>πλουτοπαραγωγικός πόρος</u>, ως το υλικό/προϊόν/στοιχείο (πόρος), το οποίο αποτελεί πηγή εσόδων/πλούτου για τον άνθρωπο. Η έννοια καταγράφεται στον πίνακα. Τονίζεται ότι είναι απαραίτητη <u>η ανθρώπινη δραστηριότητα</u>, ώστε το κάθε <u>φυσικό στοιχείο το οποίο είναι διαθέσιμο στη φύση (φυσικός πόρος)</u>, και είναι <u>χρήσιμο</u> για τον άνθρωπο, να αποτελέσει πηγή πλούτου (έσοδα/ανάπτυξη) για έναν τόπο. Τα παιδιά εργάζονται στη δραστηριότητα 2γ (Φύλλο Εργασίας, σελίδα 26), όπου καλούνται να δώσουν τον δικό τους ορισμό για την έννοια πλουτοπαραγωγικός πόρος.</p> <p>Προκύπτει το ερώτημα: «Είναι το φυσικό αέριο πλουτοπαραγωγικός πόρος για τις χώρες που το παράγουν;». Τα παιδιά, με βάση τα όσα έχουν μελετήσει, συζητούν σε ζευγάρια/στην ομάδα και ανταλλάζουν απόψεις, προς απάντηση του πιο πάνω ερωτήματος. Ακολουθώντας, απαντούν γραπτώς στο ερώτημα, χρησιμοποιώντας το κατάλληλο λεξιλόγιο (εργασία 2δ, Φύλλο Εργασίας, σελίδα 27). Τα παιδιά αναμένεται να αναφέρουν ότι, αντίστοιχα στην εποχή μας, το φυσικό αέριο είναι μια <u>πηγή πλούτου</u> για τις χώρες που το παράγουν, αφού είναι ένας πόρος:</p> <ul style="list-style-type: none"> • διαθέσιμος στη φύση (φυσικός πόρος) και χρήσιμος για τον άνθρωπο • τον οποίο χρησιμοποιούν οι χώρες που τον παράγουν για να καλύπτουν τις ανάγκες τους και • τον οποίο κάποιες χώρες έχουν σε πλεόνασμα και πωλούν σε άλλες χώρες με αντάλλαγμα χρήματα (έσοδα). <p>Η/Ο εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά να συζητήσουν με την/τον διπλανή/ό τους και να σκεφτούν τουλάχιστον άλλους δύο φυσικούς πόρους (υλικά/προϊόντα) που ίσως να αποτελούν <u>πλουτοπαραγωγικούς πόρους</u>, για κάποιους τόπους. Τα παιδιά καλούνται να καταγράψουν τις απόψεις τους στο τετράδιό τους, εξηγώντας και τεκμηριώνοντάς τες, με βάση τα όσα έχουν μελετήσει στο μάθημα. Αναμένεται από τα παιδιά να αναφέρουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Το νερό (υδάτινοι πόροι), επειδή οι άνθρωποι το χρησιμοποιούν για να καλύπτουν τις ανάγκες τους (πόσιμο νερό, οικιακή χρήση, πότισμα, κ.λπ.). • Το πετρέλαιο, άλλο ένα ορυκτό καύσιμο, το οποίο οι άνθρωποι εξορύσσουν και αξιοποιούν (για την παραγωγή ηλεκτρισμού/στη βιομηχανία/στις μεταφορές, κ.ά.). • Τη γη / το έδαφος/το χώμα, γιατί είναι ένα φυσικό στοιχείο το οποίο οι άνθρωποι αξιοποιούν, καλλιεργώντας το, για να παράγουν διάφορα προϊόντα (κάλυψη αναγκών σε γεωργικά προϊόντα/πώληση προϊόντων). • Τα δέντρα/δάση, γιατί από αυτά οι άνθρωποι παίρνουν ξυλεία (κατασκευή σπιτιών, επίπλων, χαρτιού, κ.ά./εμπόριο ξυλείας) <p>Τέλος, για σκοπούς εμπέδωσης/διαμορφωτικής αξιολόγησης, τα παιδιά εργάζονται σε ζευγάρια/σε ομάδες στην εργασία 2ε (Φύλλο Εργασίας, σελίδα 27) και δημιουργούν το δικό τους σχεδιάγραμμα, από το οποίο να</p>	<p>Φύλλο Εργασίας (σελ.27)</p> <p>Εργασία σε ζευγάρια – τετράδιο</p> <p>Εμπέδωση/Διαμορφωτική αξιολόγηση –</p>
--	---

	<p>φαίνεται η σημασία του φυσικού αερίου, ως πλουτοπαραγωγικού πόρου, για έναν τόπο που το παράγει. Αν κρίνεται ότι ο χώρος του Φύλλου Εργασίας δεν είναι αρκετός, η δραστηριότητα μπορεί να γίνει στο τετράδιο ή σε ένα επιπρόσθετο φύλλο χαρτιού Α4.</p>	<p>Φύλλο Εργασίας (σελ.27) – ομαδική εργασία</p>
<p>9^ο – 10^ο 40ΛΕΠΤΟ</p>	<p>10^η Δραστηριότητα: Φυσικό αέριο στην Κύπρο</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div> <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ - ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ Δίνεται στα παιδιά, ως Δελτίο Εισόδου, το φύλλο «Τι μάθαμε για το φυσικό αέριο;» (βλ. Παράρτημα, σελίδα 49), για σκοπούς διαμορφωτικής αξιολόγησης και επαναφοράς των όσων έχουν μελετήσει για το φυσικό αέριο. Εναλλακτικά, τα παιδιά καλούνται να καταγράψουν στο ατομικό πινάκιο / τετράδιό τους, όσα έχουν μάθει στα προηγούμενα μαθήματα για το φυσικό αέριο, είτε με προτάσεις, είτε με λέξεις/φράσεις. Έτσι, τα παιδιά είναι σε θέση να απαντήσουν μερικά από τα ερωτήματα των συμμαθητών του Αντρέα (π.χ. <i>Τι είναι το φυσικό αέριο; Πού βρίσκεται;</i>, βλ. 7^ο 40λεπτο). Επαναφέρονται πληροφορίες όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Το φυσικό αέριο είναι αέριο υλικό, άοσμο και άχρωμο. • Το φυσικό αέριο είναι ένας φυσικός πόρος. • Είναι ορυκτό υλικό, βρίσκεται κάτω από την επιφάνεια του εδάφους. • Οι άνθρωποι κάνουν γεωτρήσεις για να εξορύξουν το φυσικό αέριο. • Είναι ορυκτό καύσιμο. Οι άνθρωποι το καίνε για διάφορους σκοπούς. • Οι άνθρωποι χρησιμοποιούν το φυσικό αέριο για την παραγωγή ηλεκτρισμού/στη βιομηχανία/για κλιματισμό στα σπίτια τους, κ.ά. • Το φυσικό αέριο μπορεί να αποτελέσει πλουτοπαραγωγικό πόρο (πηγή πλούτου και ανάπτυξης) για τη χώρα που το παράγει. <p>Στη συνέχεια η/ο εκπαιδευτικός επαναφέρει το ερώτημα που τέθηκε από τα παιδιά σε προηγούμενο μάθημα: «Πού βρίσκεται το φυσικό αέριο της Κύπρου;». Τα παιδιά αναφέρουν όσα πιθανόν να γνωρίζουν από άλλες πηγές, όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Βρίσκεται κάτω από την επιφάνεια της γης/στο εσωτερικό της γης. • Βρίσκεται στη θάλασσα περιοχή της Κύπρου/στη Μεσόγειο Θάλασσα/κάτω από τον βυθό της θάλασσας. <p>Τα παιδιά καλούνται να μελετήσουν αποσπάσματα από ηλεκτρονικές δημοσιεύσεις άρθρων, που αναφέρονται στις διερευνητικές γεωτρήσεις για φυσικό αέριο, στην Κυπριακή Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ). Εργάζονται στα Φύλλα Εργασίας των σελίδων 28 – 29, όπου μελετούν τις πληροφορίες των άρθρων, και καλούνται να αναφέρουν μερικές από αυτές που ήδη γνωρίζουν, είτε από προηγούμενα μαθήματα, είτε από άλλες πηγές. Η/Ο εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά να εντοπίσουν το κοινό θέμα στο οποίο αναφέρονται τα άρθρα. Στο σημείο αυτό δίνεται η ευκαιρία, στην ολομέλεια της τάξης, να σχολιαστεί η δημοσιότητα που έχει το θέμα των γεωτρήσεων</p>	<p>Επαναφορά γνώσης – Δελτίο εισόδου – Παράρτημα (σελ.49) ή ατομικό πινάκιο/τετράδιο</p> <p>Επαναφορά ερωτήματος</p> <p>Φύλλα Εργασίας (σελ.28-29) – Συζήτηση στην ολομέλεια</p>

	<p>για φυσικό αέριο στην Κύπρο (π.χ. θέμα που απασχολεί τα ΜΜΕ εδώ και κάποια χρόνια, καθημερινές δημοσιεύσεις ή/και αναφορές στην τηλεόραση, το ραδιόφωνο, το διαδίκτυο, κ.λπ.).</p> <p>Στη συνέχεια, αναφέρουν πληροφορίες που δεν γνωρίζουν ή που έτυχε να ξαναδοούν ή ξανακούσουν, αλλά δεν γνωρίζουν τι είναι/σημαίνουν. Με βάση τις άγνωστές τους πληροφορίες, καλούνται να διατυπώσουν ερωτήματα/απορίες, που θα ήθελαν να διερευνήσουν/λύσουν στη συνέχεια.</p> <p>Αναμενόμενα ερωτήματα των παιδιών, μπορεί να είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πότε/Πού/Γιατί έχουν γίνει γεωτρήσεις στην Κύπρο; • Από ποιους γίνονται οι γεωτρήσεις στην Κύπρο; • Τι σημαίνει ΑΟΖ; • Πού βρίσκεται η κυπριακή ΑΟΖ.; • Τι είναι το τεμάχιο/οικόπεδο 11; Πού βρίσκεται; • Ποια σχέση έχει το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού με τις γεωτρήσεις; <p>Τα παιδιά καταγράφουν τα ερωτήματά τους στην εργασία 2, του Φύλλου Εργασίας της σελίδας 29 και στη συνέχεια τα ανακοινώνουν στην ολομέλεια. Με αφορμή τις απορίες των παιδιών η/ο εκπαιδευτικός επαναφέρει το εξής προηγούμενο ερώτημα των παιδιών: «Πού βρίσκεται το φυσικό αέριο στην Κύπρο;». Με βάση τα ηλεκτρονικά άρθρα που έχουν μελετήσει τα παιδιά, καλούνται να διατυπώσουν υποθέσεις, προς διερεύνηση του πιο πάνω ερωτήματος. Αναμενόμενες υποθέσεις των παιδιών μπορεί να είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Υποθέτουμε ότι το φυσικό αέριο βρίσκεται σε θαλάσσια περιοχή, κοντά στην Κύπρο, διότι εκεί κάνει γεωτρήσεις η Κυπριακή Δημοκρατία. • Από τις πληροφορίες που δίνουν τα άρθρα, νομίζουμε ότι υπάρχει φυσικό αέριο στη Μεσόγειο Θάλασσα, κοντά στην Κύπρο. • Από τις πληροφορίες που μελετήσαμε μάθαμε ότι υπάρχει φυσικό αέριο σε μια περιοχή της Κύπρου η οποία ονομάζεται Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη. Υποθέτουμε ότι βρίσκεται στη θάλασσα επειδή... • Υπάρχει φυσικό αέριο στην κυπριακή ΑΟΖ, όμως δεν ξέρουμε τι σημαίνει και πού βρίσκεται... <p>Η/Ο εκπαιδευτικός διευκρινίζει στα παιδιά, εάν δεν είναι ήδη γνωστό, ότι το ακρωνύμιο Α.Ο.Ζ. αντιστοιχεί στον όρο Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη. Έπειτα, καταγράφει λέξεις/έννοιες κλειδιά στον πίνακα (π.χ. θαλάσσια περιοχή, Μεσόγειος Θάλασσα, Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, κυπριακή ΑΟΖ, κ.ά.). Τα παιδιά καταγράφουν τις υποθέσεις τους στο τετράδιό τους. Η/Ο εκπαιδευτικός προβληματίζει τα παιδιά κατά πόσο είναι αρκετές οι πληροφορίες που έχουν στη διάθεσή τους, ώστε να απαντηθεί ολοκληρωμένα και με βεβαιότητα το πιο πάνω ερώτημα. Τα παιδιά διαπιστώνουν ότι χρειάζεται περισσότερη διερεύνηση, και τίθεται η ανάγκη για άντληση πληροφοριών κι από άλλες πηγές.</p>	<p>Διατύπωση ερωτημάτων προς διερεύνηση – Ατομική εργασία</p> <p>Φύλλο εργασίας (σελ.29)</p> <p>Επαναφορά ερωτήματος – διατύπωση υποθέσεων – τετράδιο</p>
--	---	--

	<p>Η/Ο εκπαιδευτικός ρωτά τα παιδιά αν και πού έχουν ξανακούσει τον όρο Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (εκτός από τα άρθρα που έχουν μελετήσει στα φύλλα εργασίας) και τι ξέρουν γι' αυτή. Ακούγονται οι πρώτες απαντήσεις των παιδιών, που μπορεί να είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Το ακούσαμε στις ειδήσεις/σε τηλεοπτικές εκπομπές. • Το διαβάσαμε στις εφημερίδες/στο διαδίκτυο. • Είναι περιοχή στη θάλασσα, η οποία ανήκει στην Κυπριακή Δημοκρατία. • Είναι περιοχή στη θάλασσα, όπου βρέθηκε φυσικό αέριο. 	
	<p>11^η Δραστηριότητα: Χωρική Θάλασσα και Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div> <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ – ΙΕΡΑΡΧΕΙΑ</p> <p>Η/Ο εκπαιδευτικός επαναφέρει την έννοια «ζώνη χρήσης της γης», την οποία διδάχθηκαν τα παιδιά όταν μελετούσαν τη χρήση της γης του δήμου/της κοινότητάς τους, (Γεωγραφία, Γ' τάξη, Ενότητα 3 «Η κοινότητά μας / Ο δήμος μας») και καλεί τα παιδιά να αναφέρουν τη σημασία της. Αναμένεται ότι τα παιδιά θα ανακαλέσουν ότι «ζώνη γης» είναι κομμάτι/μέρος (έκταση) γης το οποίο οι άνθρωποι χρησιμοποιούν για συγκεκριμένο σκοπό, και αναφέρουν παραδείγματα (π.χ. οικιστική ζώνη – κατοικίες, βιομηχανική/βιοτεχνική ζώνη – εργοστάσια/βιοτεχνίες, αγροτική ζώνη – χωράφια/καλλιέργειες, κ.λπ.). Στη συνέχεια προβληματίζει τα παιδιά, αναφέροντας ότι κάτι αντίστοιχο σημαίνει η έννοια «ζώνη» στον όρο Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ), αλλά αφορά περιοχή στη θάλασσα και όχι στην ξηρά. Η ΑΟΖ είναι μία θαλάσσια ζώνη. Προκαλεί τα παιδιά να αναφέρουν τι άλλο θα ήθελαν να μάθουν για τη θαλάσσια αυτή ζώνη/έκταση. Πιθανές απορίες των παιδιών μπορεί να είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τι είναι η ΑΟΖ; • Σε ποιον ανήκει; Στην Κυπριακή Δημοκρατία; • Έχουν όλες οι χώρες ΑΟΖ.; • Πόσο μεγάλη είναι η έκταση της ΑΟΖ; • Από πού ξεκινά και πού τελειώνει η ζώνη αυτή; • Μπορούν να πλεύσουν πλοία σε αυτή; • Πώς χρησιμοποιούν οι άνθρωποι/τα κράτη την ΑΟΖ; • Υπάρχουν κι άλλες θαλάσσιες ζώνες; <p>Ακούγονται οι απορίες των παιδιών, και στη συνέχεια η/ο εκπαιδευτικός υποβάλλει το ερώτημα: «Ποια κράτη έχουν ΑΟΖ και ποιος αποφασίζει για τα όριά της;». Τα παιδιά καλούνται να μελετήσουν τις πληροφορίες στο Φύλλο Εργασίας της σελίδας 30 (κείμενα, σχεδιάγραμμα) για να αντλήσουν τις πληροφορίες που χρειάζονται, ώστε να απαντηθεί το ερώτημα.</p> <p>Αρχικά, τα παιδιά μελετούν το κείμενο και το σχεδιάγραμμα, όπου παρουσιάζονται δύο από τις θαλάσσιες ζώνες κρατών που έχουν ακτές, τα</p>	<p>Επαναφορά γνώσης – Γεωγραφία Γ' τάξης</p> <p>Φύλλο Εργασίας (σελ.30)</p>

	<p>Χωρικά Ύδατα (ή Χωρική Θάλασσα ή Αιγιαλίτιδα Ζώνη) και η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη. Η/Ο εκπαιδευτικός, με ερωτήματα, βοηθά τα παιδιά να κατανοήσουν τις πληροφορίες που δίνει το σχεδιάγραμμα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ποιες από τις θαλάσσιες ζώνες φαίνονται στο σχεδιάγραμμα πιο πάνω; • Ποια θαλάσσια ζώνη αποτελεί συνέχεια των ακτών του κράτους; • Ποια ζώνη έχει τη μεγαλύτερη έκταση; <p>Στη συνέχεια, η/ο εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά να μελετήσουν τα δύο κείμενα που ακολουθούν, <u>με σκοπό να εντοπίσουν τη βασική διαφορά μεταξύ των Χωρικών Υδάτων και της ΑΟΖ, που αφορά στην κυριαρχία του κράτους στις ζώνες αυτές</u>. Τίθεται το ερώτημα «Γιατί τα Χωρικά Ύδατα και η ΑΟΖ αποτελούν ξεχωριστές ζώνες για ένα κράτος; Ποια η βασική διαφορά μεταξύ των δύο;»</p> <p>Τα παιδιά αναμένεται, μέσα από τις πληροφορίες των δύο κειμένων, να αντιληφθούν ότι η κυριαρχία (η εξουσία, τα δικαιώματα, οι αρμοδιότητες) που έχει το κράτος στις δύο αυτές ζώνες είναι διαφορετική.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Στα Χωρικά Ύδατα, το κράτος ασκεί <i>πλήρη εξουσία και εφαρμόζει όλους τους νόμους του</i>, όπως και στη ξηρά. Τα άλλα κράτη δεν έχουν δικαιώματα στη ζώνη αυτή – <i>πλήρης κυριαρχία κράτους</i>. • Στην ΑΟΖ, το κράτος έχει <i>αποκλειστικά δικαιώματα</i> (τα ασκεί μόνο αυτό), που αφορούν σε <i>συγκεκριμένες δραστηριότητες</i> στη ζώνη αυτή. Δεν ασκεί πλήρη εξουσία, όπως στα Χωρικά Ύδατα – <i>κυριαρχικά δικαιώματα</i>. <p>Τα παιδιά, με τη βοήθεια των πληροφοριών που άντλησαν από τη σελίδα 30, καλούνται να συμπληρώσουν τις εργασίες του πίνακα που βρίσκεται στο Φύλλο Εργασίας της σελίδας 31.</p> <p>Προκύπτει το ερώτημα «Ποια είναι τα κυριαρχικά δικαιώματα, τα οποία ασκεί κάθε κράτος στην ΑΟΖ του;». Η/Ο εκπαιδευτικός προκαλεί τα παιδιά να κάνουν υποθέσεις για τα δικαιώματα αυτά, λαμβάνοντας υπόψη την ονομασία της Ζώνης (Αποκλειστική <u>Οικονομική</u> Ζώνη). Ακούγονται τυχόν σχόλια των παιδιών, και στη συνέχεια καλούνται να διαβάσουν την πρώτη παράγραφο στο κείμενο του Φύλλου Εργασίας της σελίδας 31, στο οποίο αναφέρονται πολύ συνοπτικά τα δικαιώματα των κρατών, στην ΑΟΖ τους. Τα παιδιά καλούνται να υπογραμμίσουν λέξεις/φράσεις κλειδιά που δείχνουν τη σημαντικότητα της ΑΟΖ για ένα κράτος. Στη συνέχεια διαβάζουν και το υπόλοιπο κείμενο, όπου δίνονται πληροφορίες για άλλες δικαιοδοσίες των κρατών στην ΑΟΖ τους, καθώς και βασικά δικαιώματα/υποχρεώσεις όλων των κρατών, στην ΑΟΖ ενός άλλου κράτους. Έπειτα, τα παιδιά καλούνται να εργαστούν σε ζευγάρια/στην ομάδα για να συμπληρώσουν τον πίνακα της εργασίας 2 (Φύλλο Εργασίας, σελίδα 32) και τέλος ανακοινώνουν τις απαντήσεις τους. Για σκοπούς εμπέδωσης, τα παιδιά καλούνται να εργαστούν, πρώτα ατομικά στη δραστηριότητα 3 και έπειτα σε ζευγάρια στη δραστηριότητα 4 (Φύλλα Εργασίας, σελίδες 32 και 33), όπου γράφουν</p>	<p>Φύλλο Εργασίας (σελ.31)</p> <p>Φύλλο Εργασίας (σελ.32) – εργασία σε ζευγάρια / ομάδα</p> <p>Εμπέδωση – Φύλλα Εργασίας (σελ.32-33) – ατομική και ομαδική εργασία</p>
--	---	---

	<p>λεζάντες, χρησιμοποιώντας το κατάλληλο λεξιλόγιο, οι οποίες να περιγράφουν δικαιώματα / δραστηριότητες των κρατών στην ΑΟΖ τους.</p> <p>Τέλος, για σκοπούς διαμορφωτικής αξιολόγησης, καλούνται να απαντήσουν, στο τετράδιό τους, το ερώτημα της εργασίας 5 «Γιατί είναι σημαντική για ένα κράτος η ΑΟΖ του;» (Φύλλο Εργασίας, σελ.33), δίνοντας λόγους που να δείχνουν το δικαίωμα για <u>αποκλειστική</u> δραστηριότητα του κράτους στην ΑΟΖ του, <u>με σκοπό την οικονομική ανάπτυξή του</u>. Αναμενόμενες απαντήσεις των παιδιών μπορεί να είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Κάθε κράτος και αποκλειστικά αυτό, μπορεί να αξιοποιήσει τους φυσικούς πόρους που βρίσκονται στην ΑΟΖ του (π.χ. φυσικό αέριο). • Κάθε κράτος μπορεί να κάνει διάφορες δραστηριότητες στην ΑΟΖ του, οι οποίες βοηθούν στην οικονομική ανάπτυξή του (π.χ. παραγωγή ηλεκτρισμού από τους ανέμους). 	<p>Διαμορφωτική αξιολόγηση – Φύλλο Εργασίας (σελ.33) – Τετράδιο</p>
<p>11^ο – 12^ο 40ΛΕΠΤΟ</p>	<p>12^η Δραστηριότητα: Μέτρηση αποστάσεων μεταξύ της Κύπρου και των γειτονικών της χωρών</p> <p>Επαναφέρεται από την/τον εκπαιδευτικό το ερώτημα «Ποια κράτη έχουν ΑΟΖ;». Τα παιδιά αναμένεται να αναφέρουν ότι ΑΟΖ έχουν όλα τα κράτη τα οποία έχουν ακτές, άρα και η Κύπρος έχει ΑΟΖ. Επαναφέρονται πληροφορίες που άντλησαν τα παιδιά από τα ηλεκτρονικά άρθρα και απαντώνται κάποιες από τις απορίες που προέκυψαν από αυτά (Φύλλα Εργασίας 28 – 29).</p> <p>Στη συνέχεια, καλούνται να παρατηρήσουν στο Φύλλο Εργασίας της σελίδας 34 (βλ. και Παράρτημα, σελίδα 53) τον χάρτη της περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου, ο οποίος προβάλλεται παράλληλα στην ολομέλεια. Στον χάρτη φαίνονται η Κύπρος και μέρος των γειτονικών της χωρών (Ελλάδα, Τουρκία, Συρία, Λίβανος, Ισραήλ και Αίγυπτος). Τα παιδιά εργάζονται με βάση τις οδηγίες των εργασιών 1α και 1β, όπου καλούνται να εντοπίσουν τις χώρες αυτές, να τις ονομάσουν και να περιγράψουν τη θέση τους σε σχέση με την Κύπρο. Εάν από μνήμης τους είναι δύσκολο, τότε συμβουλεύονται τον χάρτη «Χώρες της Μεσογείου Θάλασσας» (Φύλλο Εργασίας σελίδα 14, ή/και Χάρτης τοίχου ή/και Σχολικός Άτλαντας).</p> <p><i>Σημείωση: Στην περίπτωση της Ελλάδας, αναμένεται από τα παιδιά να παρατηρήσουν ότι στον χάρτη φαίνονται μόνο κάποια από τα νησιά της Ελλάδας, τα οποία βρίσκονται στην περιοχή του νοτιοανατολικού Αιγαίου. Με τη βοήθεια του χάρτη «Χώρες της Μεσογείου Θάλασσας» (Φύλλο Εργασίας σελίδα 14, ή/και χάρτης τοίχου ή/και Σχολικός Άτλαντας), τα παιδιά αναγνωρίζουν και ονομάζουν την Κρήτη και τη Ρόδο, ενδεχομένως και την Κάρπαθο, η οποία βρίσκεται μεταξύ των δύο, και παρατηρούν ότι αυτά φαίνονται να αποτελούν το κοντινότερο σημείο της Ελλάδας με την Κύπρο. Στο σημείο αυτό η/ο εκπαιδευτικός, με τη βοήθεια του Google Earth, και με αναφορά στις αεροφωτογραφίες της περιοχής αυτής (βλ.</i></p>	<p>Επαναφορά ερωτήματος - έλεγχος ερωτημάτων (σελ.29) – επαναφορά πληροφοριών</p> <p>Φύλλο Εργασίας (σελ. 34) – Παράρτημα (σελ. 53) – Χάρτης «Η Κύπρος και οι γειτονικές χώρες»</p> <p>Αεροφωτογραφίες Καστελλόριζου – Παράρτημα (σελ.51)</p>

<p>«Αεροφωτογραφίες συμπλέγματος των νήσων Καστελλόριζου», Παράρτημα, σελίδα 51), επισημαίνει στα παιδιά ότι στα ανατολικά της Ρόδου, πολύ κοντά στα νότια παράλια της Τουρκίας, υπάρχει το σύμπλεγμα ελληνικών νησιών, Μεγίστη ή Καστελλόριζο, τα οποία δεν διακρίνονται εύκολα στον χάρτη των φύλλων εργασίας. Τα νησιά αυτά, αποτελούν το ανατολικότερο μέρος της Ελλάδας, και συγκεκριμένα το νησί Στρογγυλή, είναι το ανατολικότερο ελληνικό έδαφος στη Μεσόγειο. Τα παιδιά παρατηρούν τη θέση των νησιών αυτών στις αεροφωτογραφίες και στη συνέχεια η/ο εκπαιδευτικός τα καθοδηγεί ώστε να εντοπίσουν τη θέση των νησιών αυτών στον χάρτη, ο οποίος υπάρχει στα φύλλα εργασίας τους (βλ. Φύλλο Εργασίας, σελίδα 34 και Παράρτημα, σελίδα 53). Άρα, αναμένεται ότι η απόσταση της Κύπρου από την Ελλάδα, θα μετρηθεί από το σημείο αυτό (Καστελλόριζο ή Στρογγυλή).</p> <p>Η/Ο εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά να παρατηρήσουν τις ακτές των γειτονικών χωρών, να συγκρίνουν την απόσταση της κάθε μίας από την Κύπρο (χωρίς να μετρήσουν) και να σχολιάσουν. Έπειτα, σημειώνουν μερικές από τις παρατηρήσεις τους στην εργασία 1γ, του Φύλλου Εργασίας της σελίδας 34. Πιθανά σχόλια των παιδιών μπορεί να είναι τα εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Τουρκία φαίνεται να είναι η πιο κοντινή στην Κύπρο. • Η Αίγυπτος φαίνεται να είναι η πιο μακρινή από την Κύπρο. • Το Ισραήλ και η Ελλάδα φαίνονται να απέχουν από την Κύπρο περίπου το ίδιο. • Η Συρία και ο Λίβανος είναι πιο κοντά στην Κύπρο από ότι το Ισραήλ. <p>Η/Ο εκπαιδευτικός προβληματίζει τα παιδιά για το πώς θα μπορούσαν να είναι πιο ακριβείς οι υπολογισμοί της απόστασης της Κύπρου από την κάθε γειτονική χώρα. Τα παιδιά συζητούν με τη/τον διπλανή/ό τους και στη συνέχεια ανακοινώνουν τις εισηγήσεις τους, που μπορεί να είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μπορούμε να μετρήσουμε από ένα σημείο της ακτής της Κύπρου μέχρι ενός σημείου της ακτής της γειτονικής χώρας, χρησιμοποιώντας τον χάρακα. • Να επιλέξουμε τα δύο σημεία, στις ακτές των δύο χωρών αντίστοιχα, τα οποία φαίνονται να είναι τα πιο κοντινά μεταξύ τους, και να μετρήσουμε την απόστασή τους. <p>Η/Ο εκπαιδευτικός επισημαίνει στα παιδιά ότι οι μετρήσεις με τον χάρακα θα είναι σε εκατοστόμετρα, ενώ για τόσο μεγάλες αποστάσεις οι μετρήσεις γίνονται σε χιλιόμετρα. Έτσι, εισηγείται την αξιοποίηση ενός άλλου, από τον γνωστό σε αυτά χάρακα, της κλίμακας του χάρτη, ώστε να μπορούν να έχουν μετρήσεις των αποστάσεων σε χιλιόμετρα.</p> <p><u>Σημείωση:</u> Τα παιδιά δεν έχουν διδαχθεί ακόμη, στα μαθηματικά, τη μετατροπή μονάδων μέτρησης μήκους, ούτε την έννοια της κλίμακας και τον</p>	<p>Φύλλο Εργασίας (σελ.34)</p>
--	---------------------------------------

<p>υπολογισμό αποστάσεων στον χάρτη. Για τους σκοπούς αυτής της ενότητας, η κλίμακα του έντυπου χάρτη, χρησιμοποιείται και ως χάρακας μέτρησης της απόστασης σε χιλιόμετρα. Αντίστοιχα, ομάδα παιδιών μπορεί να εργαστεί στον Η.Υ., αξιοποιώντας το λογισμικό Google Earth, όπου για τη μέτρηση των αποστάσεων ενεργοποιείται το εργαλείο «χάρακας».</p> <p>1. <u>Μέτρηση στον έντυπο χάρτη, με τη χρήση της κλίμακας του χάρτη</u> Στην περίπτωση αυτή, τα παιδιά εργάζονται στον έντυπο χάρτη «Η Κύπρος και οι γειτονικές χώρες» (βλ. Παράρτημα, σελίδα 53). Η/Ο εκπαιδευτικός, για πρακτικούς λόγους, αποκόπτει τον χάρτη από τα φύλλα εργασίας. Επίσης, φωτοτυπεί σε διαφάνειες ή χαρτόνια Α4 τις κλίμακες που βρίσκονται στη σελίδα 55 του Παραρτήματος (βλ. επίσης υποστηρικτικό υλικό, ιστοσελίδα), ώστε να εξασφαλίσει μία για παιδί. Οι κλίμακες – χάρακες κόβονται κοντά στη ράβδο, ώστε να είναι όσο το δυνατό πιο στενές και εύχρηστες για τα παιδιά. <u>Προσοχή:</u> Η κατασκευή του χάρτη (βλ. σελίδα 53) έγινε με βάση τη δοσμένη κλίμακα (βλ. σελίδα 55). Άρα, οποιαδήποτε αλλαγή στις διαστάσεις των σελίδων 53 και 55 (μεγέθυνση / σμίκρυνση), θα πρέπει να γίνει στο ίδιο ποσοστό και για τις δύο αυτές σελίδες.</p> <p>2. <u>Μέτρηση στο Google Earth, με τη χρήση του εργαλείου «χάρακας»</u> Στην περίπτωση αυτή, ομάδα/ες παιδιών εργάζονται στον Η.Υ., στο λογισμικό Google Earth, όπου ενεργοποιώντας το εργαλείο «Χάρακας», μετρούν την απόσταση μεταξύ των χωρών, σε χιλιόμετρα. Οδηγίες προς την/τον εκπαιδευτικό, για τη μέτρηση των αποστάσεων στο Google Earth, βρίσκονται αναρτημένες στην ιστοσελίδα του μαθήματος (βλ. υποστηρικτικό υλικό, ιστοσελίδα). Κατόπιν μελέτης των οδηγιών, η/ο εκπαιδευτικός καθοδηγεί τα παιδιά, ώστε να υλοποιήσουν τη δραστηριότητα.</p> <p>Τα παιδιά εργάζονται στη δραστηριότητα 2α (Φύλλο Εργασίας, σελίδα 35). Είναι σημαντικό τα παιδιά, πρώτα να σημειώσουν με δύο κουκκίδες τα σημεία στις ακτές των δύο χωρών αντίστοιχα, τα οποία φαίνονται να είναι τα πιο κοντινά μεταξύ τους και στη συνέχεια να μετρήσουν την απόσταση. Έτσι, θα είναι πιο ακριβείς οι μετρήσεις τους. Τα παιδιά μετρούν τις πιο κάτω αποστάσεις και καταγράφουν τις μετρήσεις τους στον αντίστοιχο πίνακα:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Κύπρος – Ελλάδα (περίπου 260km) 2. Κύπρος – Τουρκία (περίπου 70km) 3. Κύπρος – Συρία (περίπου 105km) 4. Κύπρος – Λίβανος (περίπου 165km) 5. Κύπρος – Ισραήλ (περίπου 230km) 6. Κύπρος – Αίγυπτος (περίπου 350km) <p>Ακολούθως, σε ζευγάρια/ομάδες, σχολιάζουν και συγκρίνουν τις αποστάσεις της Κύπρου με τις γειτονικές της χώρες. Έτσι, ελέγχουν κατά πόσο ήταν ορθές οι αρχικές τους εκτιμήσεις. Έπειτα, τα παιδιά απαντούν τα δύο ερωτήματα της εργασίας 2β (Φύλλο Εργασίας σελίδα 35).</p>	<p>Χάρτης «Η Κύπρος και οι γειτονικές χώρες» – Παράρτημα (σελ.53) – κλίμακες χάρτη – Παράρτημα (σελ.55) και υποστηρικτικό υλικό, ιστοσελίδα</p> <p>Οδηγίες για τη χρήση του εργαλείου «χάρακας» - Google Earth (υποστηρικτικό υλικό, ιστοσελίδα)</p> <p>Φύλλο Εργασίας (σελ.35) – εργασία σε ζευγάρια /ομάδες – έλεγχος</p>
--	--

	<p>Στη συνέχεια η/ο εκπαιδευτικός θέτει τον εξής προβληματισμό «Έχουμε μάθει ότι η ΑΟΖ κάθε κράτους φτάνει μέχρι και τα 370 χιλιόμετρα από τις ακτές του. Τι παρατηρούμε να συμβαίνει εδώ;». Τα παιδιά διαπιστώνουν ότι οι θαλάσσιες αποστάσεις της Κύπρου με τις γειτονικές της χώρες είναι πιο μικρές από την έκταση της ΑΟΖ που δικαιούται η κάθε χώρα. Επισημαίνεται ότι, μεταξύ γειτονικών/απέναντι χωρών, για να έχει η κάθε χώρα όλη την έκταση της ΑΟΖ που δικαιούται, θα πρέπει να έχουν απόσταση μεταξύ τους, τουλάχιστον 740 χιλιόμετρα. Έτσι καλούνται να υποθέσουν τι μπορεί να ισχύει για τα όρια της ΑΟΖ των χωρών αυτών. Ακούγονται υποθέσεις των παιδιών, όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η ΑΟΖ μίας χώρας ίσως να καλύπτει μέρος της ΑΟΖ μίας γειτονικής της χώρας. • Η ΑΟΖ των χωρών αυτών μάλλον θα έχει μικρότερη απόσταση από 370 χιλιόμετρα, από την ακτή τους. • Μήπως οι χώρες αυτές έχουν την ίδια ΑΟΖ; <p>Μέσα από τη συζήτηση η/ο εκπαιδευτικός υπενθυμίζει στα παιδιά ότι κάθε κράτος έχει κυριαρχικά δικαιώματα στην περιοχή της ΑΟΖ του και ότι η ΑΟΖ κάθε χώρας δεν μπορεί να ξεπερνά τα όρια της ΑΟΖ μιας άλλης. Στο σημείο αυτό τα παιδιά, εργάζονται σε ζευγάρια για να απαντήσουν στο ερώτημα 3 (Φύλλο Εργασίας, σελίδα 35).</p> <p>Προκύπτει το ερώτημα: «Πώς η Κυπριακή Δημοκρατία μπορεί να βάλει τα όρια της ΑΟΖ, μεταξύ αυτής και των γειτονικών της χωρών;». Τα παιδιά συζητούν σε ζευγάρια ή στην ομάδα τους, για το τι πρέπει να γίνει μεταξύ της Κύπρου και των γειτονικών της χωρών, για να μπορέσουν να οριοθετήσουν την ΑΟΖ τους. Ακούγονται μερικές από τις απόψεις των παιδιών:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Κυπριακή Δημοκρατία πρέπει να συνεργαστεί με τις γειτονικές της χώρες για να αποφασίσουν μεταξύ τους μέχρι πού φτάνει η ΑΟΖ της κάθε χώρας. • Η Κύπρος και οι γειτονικές χώρες πρέπει να κάνουν συναντήσεις για να συζητήσουν πώς να βάλουν όρια στην ΑΟΖ τους. • Η οριοθέτηση της ΑΟΖ μεταξύ της Κύπρου και των γειτονικών χωρών πρέπει να γίνει με έναν δίκαιο τρόπο. 	<p>αρχικών εκτιμήσεων</p> <p>Φύλλο Εργασίας (σελ.35)</p> <p>Συζήτηση στην ομάδα</p>
	<p>13^η Δραστηριότητα: Οριοθέτηση της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας</p> <p>ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ</p> <p>Τα παιδιά καλούνται να εργαστούν στην εργασία 4, του Φύλλου Εργασίας της σελίδας 36, για να απαντήσουν στο ερώτημα. Αρχικά μελετούν το απόσπασμα «Οριοθέτηση της ΑΟΖ μεταξύ κρατών», από τη Σύμβαση του Ο.Η.Ε. για το Δίκαιο της Θάλασσας, από όπου αναμένεται να αντιληφθούν ότι οι χώρες, καλούνται να κάνουν διεθνείς</p>	<p>Φύλλο Εργασίας (σελ.36)</p>

	<p>συμφωνίες μεταξύ τους, και με δίκαιο και ειρηνικό τρόπο να ορίσουν την ΑΟΖ τους. Απαντούν έτσι στο ερώτημα 4α (Φύλλο Εργασίας, σελίδα 36). Στη συνέχεια, τα παιδιά μελετούν την περίπτωση της Κύπρου, μέσα από τις πληροφορίες του κειμένου «Η ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας». Η/Ο εκπαιδευτικός, με ερωτήματα βοηθά τους μαθητές να αντλήσουν πληροφορίες από το κείμενο:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πώς η Κυπριακή Δημοκρατία κήρυξε την ΑΟΖ της; (με νόμο, σύμφωνο με τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας...) • Γιατί είναι απαραίτητες οι συμφωνίες με τα γειτονικά κράτη; (μικρές αποστάσεις – η ΑΟΖ της μιας χώρας υπερκαλύπτει μέρος της ΑΟΖ άλλης χώρας) • Υπάρχουν επίσημες συμφωνίες για τα όρια της ΑΟΖ, μεταξύ της Κύπρου και όλων των γειτονικών της χωρών; (όχι – μόνο με Αίγυπτο, Λίβανο και Ισραήλ) • Με ποια μέθοδο ορίστηκαν τα όρια της ΑΟΖ, μεταξύ Κύπρου και γειτονικών χωρών; (μέθοδος της μέσης γραμμής) <p>Τα παιδιά, με βάση τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τη συζήτηση στην ολομέλεια, απαντούν στα ερωτήματα 4β – 4ε (Φύλλα Εργασίας, σελίδες 36 – 37), με τη χρήση του κατάλληλου λεξιλογίου.</p> <p>Ακολούθως, τα παιδιά μελετούν το κείμενο «Κύπρος – Ισραήλ: οριοθέτηση της ΑΟΖ μεταξύ των δύο κρατών», στο Φύλλο Εργασίας της σελίδας 37, το οποίο παρέχει πληροφορίες για τη συμφωνία της Κύπρου με το Ισραήλ, για την οριοθέτηση της ΑΟΖ τους. Τα παιδιά καλούνται να κρίνουν τον τρόπο με τον οποίο εργάστηκαν τα δύο κράτη, ώστε να καταλήξουν στα εξής συμπεράσματα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η Κυπριακή Δημοκρατία κήρυξε τα όρια της ΑΟΖ της, ψηφίζοντας νόμο, σύμφωνο με τη Σύμβαση του Ο.Η.Ε. για το Δίκαιο της Θάλασσας. • Οι γειτονικές χώρες, προσπαθούν με διεθνείς συμφωνίες να θέσουν τα όρια της ΑΟΖ τους, με δίκαιο τρόπο. • Η Κυπριακή Δημοκρατία συνεργάστηκε με κάποιες από τις γειτονικές της χώρες και συμφώνησαν ποια θα είναι τα όρια της ΑΟΖ της κάθε μιας. • Η Κύπρος υπέγραψε επίσημες συμφωνίες με την Αίγυπτο (2003), τον Λίβανο (2007) και το Ισραήλ (2010) για τα όρια της ΑΟΖ τους. • Η Κύπρος δεν έχει υπογράψει κάποια επίσημη συμφωνία για τα όρια της ΑΟΖ με την Ελλάδα, τη Συρία και την Τουρκία. • Η οριοθέτηση της ΑΟΖ της Κύπρου και όλων των γειτονικών της χωρών έγινε με τη μέθοδο της μέσης γραμμής, δηλαδή «μοίρασαν» τη θαλάσσια περιοχή που βρίσκεται μεταξύ τους. <p>Τα παιδιά απαντούν στα ερωτήματα 5α και 5β (Φύλλο Εργασίας, σελίδα 37). Για σκοπούς διαμορφωτικής αξιολόγησης, τα παιδιά καλούνται να συμπληρώσουν ως Δελτίο Εξόδου, την Τρίλιζα (βλ. Παράρτημα, σελίδα 57), προκειμένου να ανακεφαλαιώσουν τη νέα γνώση, ενώ η/ο εκπαιδευτικός</p>	<p>Συζήτηση στην ολομέλεια – Φύλλα Εργασίας (σελ.36-37)</p> <p>Φύλλο Εργασίας (σελ.37) – συζήτηση στην ολομέλεια</p> <p>Ανακεφαλαίωση νέας γνώσης –</p>
--	---	--

	<p>ελέγχει παρανοήσεις/ελλείψεις που αφορούν στο περιεχόμενο. Τα παιδιά συμπληρώνουν <u>τουλάχιστον</u> τρεις από τις εννέα εργασίες της Τρίλιζας, φτάνει να λύσουν, οπωσδήποτε την κεντρική εργασία και να «κλείσουν» Τρίλιζα οριζόντια, κατακόρυφα ή διαγώνια. Ανάλογα με τις ικανότητες των παιδιών, η/ο εκπαιδευτικός προτρέπει τα παιδιά που έχουν ολοκληρώσει ήδη μια γραμμή Τρίλιζας, να προχωρήσουν σε δεύτερη ή ακόμη και τρίτη γραμμή. Η εργασία διακόπτεται όταν η/ο εκπαιδευτικός βεβαιωθεί ότι έχει συμπληρωθεί ορθά η κεντρική δραστηριότητα.</p>	<p>Δελτίο Εξόδου: Τρίλιζα – Παράρτημα (σελ.57)</p>
<p>13^ο 40ΛΕΠΤΟ</p>	<p>14^η Δραστηριότητα: Κατασκευή του χάρτη της ΑΟΖ Κύπρου</p> <p>Στο επόμενο μάθημα τα παιδιά χρησιμοποιούν τις σημειώσεις τους (βλ. τετράδιο και Φύλλα Εργασίας) για να επαναφέρουν τις μέχρι στιγμής πληροφορίες που αφορούν στην ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας.</p> <p>Ακολουθως, η/ο εκπαιδευτικός αναφέρει στα παιδιά ότι τους ζητήθηκε να κατασκευάσουν χάρτη της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας (βλ. Φύλλο Εργασίας, σελίδα 38). Καλεί τα παιδιά να προβληματιστούν για το τι πρέπει να γνωρίζουν, ώστε να κατασκευάσουν τον χάρτη αυτό. Τα παιδιά αναμένεται να αναφέρουν ότι είναι χρήσιμο να γνωρίζουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> • τι συμφώνησε η Κυπριακή Δημοκρατία με τις γειτονικές της χώρες για τα όρια της ΑΟΖ της, και • τι λέει ο νόμος για την κήρυξη της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας, για τα όρια της ΑΟΖ της Κύπρου με τις γειτονικές της χώρες. <p>Τα παιδιά, έχουν ήδη μελετήσει τα πιο πάνω και έτσι επαναφέρουν ότι η Κύπρος έχει κηρύξει την ΑΟΖ της, βάζοντας τα όρια με τις γειτονικές της χώρες με τη μέθοδο της μέσης γραμμής. Με την καθοδήγηση της/του εκπαιδευτικού τα παιδιά επιλέγουν να ακολουθήσουν την ίδια μέθοδο, ώστε να κατασκευάσουν τον χάρτη της ΑΟΖ της Κύπρου. Ακολουθως, η/ο εκπαιδευτικός ρωτά τα παιδιά τι πιστεύουν ότι χρειάζονται για να κατασκευάσουν τον χάρτη της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αναμένεται από τα παιδιά να αναφέρουν ότι χρειάζονται:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ένα χάρτη της περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου, όπου θα φαίνεται η Κύπρος και οι γειτονικές της χώρες (Ελλάδα, Τουρκία, Συρία, Λίβανος, Ισραήλ και Αίγυπτος). • Ένα εργαλείο (π.χ. χάρακας) με το οποίο θα μετρήσουν τις θαλάσσιες αποστάσεις μεταξύ των ακτών της Κύπρου και των ακτών των γειτονικών της χωρών. <p>Οδηγίες για δημιουργία του χάρτη της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας</p> <p>Τα παιδιά ακολουθούν τις οδηγίες του Φύλλου Εργασίας της σελίδας 38 και εργάζονται στον χάρτη της σελίδας 39, για να οριοθετήσουν την ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας. Στο σημείο αυτό η/ο εκπαιδευτικός υπενθυμίζει</p>	<p>Φύλλο Εργασίας (σελ.38)</p> <p>Επαναφορά γνώσης – Οργάνωση δραστηριότητας κατασκευής χάρτη ΑΟΖ</p> <p>Φύλλα Εργασίας (σελ.38-39) – Κατασκευή χάρτη ΑΟΖ Κύπρου</p>

<p>στα παιδιά τον τρόπο με τον οποίο εργάστηκαν σε προηγούμενο μάθημα, για να μετρήσουν τις αποστάσεις της Κύπρου με τις γειτονικές της χώρες (βλ. Φύλλα Εργασίας, σελίδες 34 – 35). Προτείνει να εργαστούν με παρόμοιο τρόπο, έτσι τα παιδιά:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αρχικά σημειώνουν στον χάρτη τα ονόματα των γειτονικών χωρών της Κύπρου. • Έπειτα, παρατηρούν τα εννιά σημεία (κόκκινες κουκκίδες) που βρίσκονται σημειωμένα κοντά στις ακτές των γειτονικών χωρών και περιγράφουν τη θέση τους. <i>[Σημείωση: Τα σημεία επιλέγηκαν με τρόπο ώστε να δημιουργηθεί ένας χάρτης της ΑΟΖ, όσο το δυνατό πιο όμοιος με τον επίσημο.]</i> • Κατόπιν, ενώνουν το κάθε σημείο με τις ακτές της Κύπρου, σύροντας ευθεία γραμμή. Προσπαθούν να επιλέξουν το κοντινότερο σημείο των κυπριακών ακτών, σε κάθε περίπτωση. • Χρησιμοποιούν τη μέθοδο της μέσης γραμμής για να «μοιράσουν» τη θαλάσσια απόσταση μεταξύ των σημείων που ένωσαν, δηλαδή βρίσκουν περίπου το μέσο κάθε ευθείας γραμμής που έσυραν. Σημειώνουν το μέσο με μια μπλε κουκκίδα. <i>[Σημείωση: Τα παιδιά, στη δραστηριότητα αυτή, δεν καλούνται να υπολογίσουν πραγματικές αποστάσεις μεταξύ των χωρών σε χιλιόμετρα, γι' αυτό, για πρακτικούς λόγους, οι μετρήσεις στον έντυπο χάρτη μπορούν να γίνουν σε εκατοστόμετρα με τον χάρακά τους.]</i> • Στη συνέχεια, ενώνουν με ένα χρωματιστό μολύβι (π.χ. κόκκινο), χρησιμοποιώντας τον χάρακα, τις εννιά μπλε κουκκίδες που έχουν σημειώσει, ώστε να δημιουργηθεί ένα πολύγωνο (όρια της ΑΟΖ) στη θαλάσσια περιοχή γύρω από την Κύπρο. Σβήνουν προσεκτικά τις εννιά γραμμές που ενώνουν τις ακτές των χωρών. Χρωματίζουν με ένα απαλό χρώμα την επιφάνεια της ΑΟΖ (την επιφάνεια του πολυγώνου). • Τέλος, δίνουν έναν τίτλο στον χάρτη και συμπληρώνουν ένα υπόμνημα για τον χάρτη, σημειώνοντας τη γραμμή, ως το σύμβολο για τα όρια της ΑΟΖ (π.χ. κόκκινη γραμμή), και χρωματίζοντας ένα τετραγωνάκι με το αντίστοιχο χρώμα του πολυγώνου που σχημάτισαν, ως την επιφάνεια της ΑΟΖ της Κύπρου. <p>Όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία χαρτογράφησης, παρουσιάζεται στα παιδιά ένας επίσημος χάρτης της ΑΟΖ, όπως δημοσιεύεται από το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού (βλ. Παράρτημα, σελίδα 59). Τα παιδιά, με την καθοδήγηση της/του εκπαιδευτικού παρατηρούν το πολύγωνο που σχηματίζει η ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας στον επίσημο χάρτη και επισημαίνουν ότι τα σύνορα διακρίνονται σε κάποιες περιπτώσεις με διακεκομμένη γραμμή και σε άλλες με συνεχή. Με τη βοήθεια του υπομνήματος αντιλαμβάνονται ότι με συνεχή γραμμή ορίζονται τα όρια της ΑΟΖ κατόπιν συμφωνιών της Κύπρου με τα γειτονικά κράτη. Τα παιδιά παρατηρούν τους δύο χάρτες, τον επίσημο και αυτόν που έχουν</p>	<p>Χάρτης της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας – Παράρτημα (σελ.59)</p>
--	---

<p>κατασκευάσει, και τους συγκρίνουν. Μέσα από τη συζήτηση στην ολομέλεια, αναμένεται να αναφέρουν ότι οι δύο χάρτες μοιάζουν. Η/Ο εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά ότι ο επίσημος χάρτης της ΑΟΖ έγινε με ακρίβεια, από ειδικούς επιστήμονες και με τα κατάλληλα εργαλεία/μέσα.</p> <p>Στο σημείο αυτό, τα παιδιά είναι σε θέση να συνθέσουν μια ολοκληρωμένη απάντηση, η οποία θα βοηθήσει τον Αντρέα να απαντήσει τα ερωτήματα των συμμαθητών του, που αφορούν στο φυσικό αέριο και την Κύπρο, όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τι είναι το φυσικό αέριο; • Πού βρίσκεται και πώς το εξασφαλίζουν οι άνθρωποι; • Υπάρχει φυσικό αέριο στην Κύπρο; Πού βρίσκεται; <p>Καταγράφουν την απάντησή τους στο τετράδιο, χρησιμοποιώντας το κατάλληλο λεξιλόγιο.</p>	<p>Τετράδιο</p>
<p>ΠΟΡΕΙΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ: Στάδιο 5 – Αξιολογικές κρίσεις ως απαντήσεις στο γεωγραφικό ερώτημα</p>	
<div data-bbox="280 837 512 965" data-label="Image"> </div> <p>Η/Ο εκπαιδευτικός επαναφέρει το ερώτημα «Πού βρίσκεται το φυσικό αέριο της Κύπρου;» και τα παιδιά αναφέρουν, με βάση τα όσα ήδη γνωρίζουν, ότι το φυσικό αέριο της Κύπρου βρίσκεται στην περιοχή της ΑΟΖ της. Η/Ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει στα παιδιά το εξής πραγματικό σενάριο, το οποίο υποστηρίζεται και από τα ηλεκτρονικά άρθρα τα οποία έχουν ήδη μελετήσει (βλ. Φύλλα Εργασίας, σελίδες 28 – 29): «Η Κύπρος, εδώ και μερικά χρόνια, κάνει διερευνητικές γεωτρήσεις στην περιοχή της ΑΟΖ της, για να εντοπίσει πού και πόσο φυσικό αέριο (υδρογονάνθρακες) υπάρχει εκεί.». Προβάλλεται στο σημείο αυτό, ο χάρτης «Τεμάχια έρευνας για φυσικό αέριο, στην Κυπριακή ΑΟΖ» (βλ. Παράρτημα, σελίδα 61) και επεξηγείται στα παιδιά ο διαχωρισμός και η ονοματοδοσία της περιοχής της ΑΟΖ σε τεμάχια (οικόπεδα). Τα παιδιά μελετούν τον χάρτη και το υπόμνημά του και με την καθοδήγηση της/του εκπαιδευτικού εστιάζουν στα πιο κάτω:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σε ποιες περιοχές της κυπριακής ΑΟΖ δόθηκαν άδειες για διερευνητικές γεωτρήσεις; (νότια και νοτιοανατολικά της Κύπρου / περιοχή ΑΟΖ που συνορεύει με Αίγυπτο, Ισραήλ και Λίβανο) • Πού έχουν ανακαλυφθεί κοιτάσματα φυσικού αερίου μέχρι τώρα; (Νότια της Κύπρου / σύνορα ΑΟΖ Κύπρου – Αιγύπτου και Κύπρου – Ισραήλ) <p>Ακολούθως, προκύπτει το εξής ερώτημα: «Γιατί είναι σημαντικές για την Κύπρο, οι έρευνες αυτές στην ΑΟΖ;». Τα παιδιά καλούνται να εργαστούν στο Φύλλο Εργασίας της σελίδας 40 και με βάση τα όσα έχουν μελετήσει στην ενότητα, καλούνται να το απαντήσουν, χρησιμοποιώντας το κατάλληλο λεξιλόγιο και τεκμηριώνοντας τις απαντήσεις τους με έγκυρα δεδομένα τα οποία έχουν αντλήσει, αναλύσει και συνθέσει κατά τη διερεύνηση. Τα παιδιά αναμένεται να επισημάνουν τη σημασία της ανακάλυψης επαρκών κοιτασμάτων φυσικού αερίου, ως πλουτοπαραγωγικού πόρου για την Κύπρο</p>	<p>Αξιολογική κρίση – Σενάριο και ερώτημα για έκφραση αξιολογικής κρίσης</p> <p>Χάρτης διερευνητικών γεωτρήσεων στην ΑΟΖ Κύπρου – Παράρτημα (σελ.61)</p> <p>Διατύπωση ερωτήματος – έκφραση αξιολογικής κρίσης – Φύλλο Εργασίας (σελ.40)</p>

	<p>(κάλυψη αναγκών του τόπου και εξαγωγή σε άλλες χώρες).</p> <p>Τέλος, τα παιδιά καλούνται να προβληματιστούν για το εξής «Πόσο σημαντικό θα ήταν, αν η Κύπρος υπέγραφε συμφωνίες για τα σύνορα της ΑΟΖ της και με τις υπόλοιπες γειτονικές χώρες (Ελλάδα, Τουρκία και Συρία);». Τα παιδιά αναμένεται να σχολιάσουν την ανάγκη για συνεργασία και συνεννόηση μεταξύ των χωρών, με σκοπό την ανάπτυξή τους. Καλούνται να ανταλλάξουν απόψεις στην ομάδα τους και να καταγράψουν τις σκέψεις τους στο τετράδιό τους, εστιάζοντας στη σημασία των ειρηνικών σχέσεων και της συνεργασίας μεταξύ των χωρών.</p>	<p>Συζήτηση στην ολομέλεια – τετράδιο</p>